

Maandschrift voor Bijenteelt

60e JAARGANG
No. 6

JUNI
1958

VERSCHIJNT
MAANDELIJKS

HONINGBOKALEN HONINGFLACONS HONINGBUSSEN

Honingbokalen, inhoud 450 gram, het Nederlandse honingglas met inscriptie „Zuivere Nederlandse Bijenhoning” en ons verenigingsmerk in het glas aangebracht met deksel	f 0,26
Halfpondsflacon, als boven	„ 0,14
Pondsflacon, met deksel, karton en perkamentinlage	„ 0,17
Schroefdeksel voor pondsflacon, per 100	„ 3,50
Kartoninlage voor deksel van pondsflacon, per 100	„ 1,—
Perkamentinlage voor idem per 100	„ 0,60
50 ponds honingemmer, met 2 handvatten	„ 3,80
25 ponds honingemmer, aangesoldeerd hengel	„ 2,10
10 ponds honingemmer, hengel aan draagband	„ 1,25
5 ponds honingemmer, uitvoering als 10 ponds	„ 0,90
Doosje met helder cellofaan voor raathoning	„ 0,13

ETIKETTEN

Honingetiketten, blauw, per 100	„ 1,50
Honingetiketten, kleurendruk, per 100	„ 1,50
Sluitetiketten met rondjes, per 100	„ 1,—
Honingetiketten voor honingbokalen, per 100	„ 1,60
Porceleinen honingpotje (korfmodel)	„ 2,—

Wij zenden U gratis monsters van honingetiketten.

HONINGRECLAMEMATERIAAL

Enveloppen, aan de achterzijde bedrukt met een pakkende honingreclame. Imkers en afdelingsbesturen, gebruikt deze enveloppen voor uw correspondentie, per 100	„ 1,75
---	--------

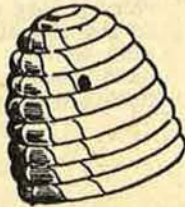
Voor uw oude raten en wasafval betalen wij de hoogste prijs!

Wij zenden U gaarne onze geïllustreerde prijscourant en een handleiding voor het beitsen en schilderen van bijenkasten, het inzetten van kunstraat, het kolbtoestel en zijn gebruik, en een overzicht van de Aalster Bedrijfsmethode gratis en franco toe.

Al onze prijzen zijn vrijblijvend

Tel. 2863

Giro 823276

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

**NOTELAERE, A. J. HONIGSCHEIKUNDE UITG. DE
TUINBOUWBEURS, DEURNE (BELGIE) 150 PP. AFBN.**

Uit het voorwoord en de inleiding blijkt, dat de schrijver dit boek geschikt heeft willen maken zowel voor de scheikundige als voor de leek op dit gebied. Hij meent, dat de imkers aan honingonderzoek moeten doen: „Zij immers zijn, om het zo uit te drukken, de eigenlijke honingfabrikanten en zij moeten er dan ook aandacht aan schenken, dat het produkt, dat ze afleveren voldoet aan de door de wet gestelde eisen. Dit kunnen ze alleen waarborgen, wanneer ze zelf hun honing onderzoeken”.

Ik meen, dat hier de zaak toch wel een beetje op z'n kop gezet wordt. Als de imker honing slingert, die voldoende verzegeld, dus rijp is, moet hij dan door een ingewikkeld scheikundig onderzoek gaan bepalen of zijn bijen nu wel honing verzameld hebben? Afgezien daarvan lijkt het mij onmogelijk, dat een eenvoudige imker, die in het algemeen niet meer dan lager onderwijs heeft genoten, juiste scheikundige analyses zou uitvoeren en zelfs met dit boek in de hand.

Dit werk zou naar mijn mening dan ook aanmerkelijk meer waarde hebben als het zich tot de honingonderzoeker had gericht. Daarnaast zou dan een populair werkje voor de imker misschien wel op zijn plaats zijn.

De pagina's 1 tot en met 30 hebben voor de scheikundige weinig betekenis. Vele lezers zullen zich, evenals de referent (die nu eenmaal een zwak heeft voor de middeleeuwse schilderkunst en literatuur) ongetwijfeld ergeren als ze de middeleeuwen een periode zien genoemd, die „gekenmerkt is door achterlijkheid en onbeschaafdheid.”

Het scheikundige gedeelte geeft een groot aantal verschillende analyses voor de bepaling van vochtgehalte, suikers, asgehalte, kleurstoffen, diastatische fermenten enz. Terecht wordt er hier en daar de aandacht op gevestigd, dat alleen de combinatie v.d. verschillende resultaten een inzicht geeft of men al dan niet met zuivere honing te maken heeft. De stuifmeelanalyse speelt hierbij ook een belangrijke rol. Hoe de schrijver er in slaagt in een honing, die door ultrafiltratie ontdaan is van kolloïden nog stuifmeel te vinden (p. 48) is ref. een raadsel. Merkwaardig is ook, dat in de bibliografie het onderzoek van Maurizio over het quantitative stuifmeelonderzoek niet is genoemd.

Dit boek bevat natuurlijk de belgische wettelijke voorschriften over honing. Deze wijken hier en daar af van de Nederlandse. De onderzoekers, die het in Nederland willen gebruiken zullen zich dus eerst op de hoogte moeten stellen van de inhoud van het „Honingbesluit”. Als ze dit doen zal het boek van de Notelaere voor hen toch wel bruikbaar zijn. Vrijwel nergens vindt men de verschillende analyse methoden voor honing zo beknopt bij elkaar.

Ir. J. MOMMERS

KOMEN GIFTIGE SPIJTMIDDELEN IN DE NEKTAR?

Maurizio, A. & Schenker, P.; Untersuchungen ueber die Ausscheidung bienengiftiger Pflanzenschutzmittel im Bluetennektar; *Uitt. der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft* 30(1957) 2, 140—150.

Van verschillende insecticiden en het fungicide Mesulfan werd nagegaan in welke mate ze giftig zijn als ze worden opgenomen door bijen. Mesulfan was zeer weinig giftig, maar gaf toch bij voortdurend voeren een aanmerkelijke verkorting van de levensduur van de bijen. Matig giftig waren: Isolan, Systox en Thiometon, zeer giftig: Diazinon, Dipterex, Malathion, Methy-

lisosystox, Parathion, Fosfinon, Phosphamidon.

Merkwaardig is dat de voor warmbloedigen minder giftige stoffen Methylosystox en Meta-Systox voor de bijen giftiger zijn dan Systox.

Naast deze bepalingen van de giftigheid als vragstof werd ook nagegaan in hoeverre deze stoffen in de nektar van tijdens het knopstadium bespoten bloemen terecht komen. Als proefplant werd *Borago* gebruikt. (Het is mogelijk, dat de afbraak van sommige insecticiden in andere planten anders verloopt). Mesulfan bleek praktisch niet giftig. Diazinon en Parathion komen vrijwel niet in de nektar; Isolan en Systox komen wel in de nektar terecht, maar slechts kort als giftige stof. Bij spuiten in open bloemen zijn genoemde stoffen tot 24 uur na het spuiten voor de bijen giftig. Men mag ze dus tijdens de bloei niet spuiten ook niet als de bijen's avonds binnen zijn. (Dit resultaat is in tegenspraak met de ervaringen van Loewel).

Dipterex, Thiometon en Malathion dringen wel door de knop in de nektar binnen en blijven daar geruime tijd in giftige vorm aanwezig. Malathion zelfs nog na 6 dagen.

Bij Fosfinon, Phosphamidon en Methylosystox was de nektar van tijdens het knopstadium bespoten bloemen zeer giftig. De giftigheid bleef tot 8 dagen aanhouden. Deze middelen zijn dus ook niet geschikt om vóór de bloei te worden verspoten.

IR. J. MOMMERS

van Horen en Zien

Dood door schuld

We horen of lezen dagelijks van ongelukken door het verkeer en bijna altijd kan het op rekening van bovengenoemd somber onderwerp gesteld worden. Van de automobilisten? Vaak. Doch vaak ook door de categorie van slachtoffers wegens ondoordacht oversteken of uitwijken. Schuld is er bij verkeersongevallen dan aan de ene dan aan de andere zijde van de betrokkenen.

Maar hoe staat het hiermee met ons imkers tegenover onze bijen? Moet dan ook gezegd worden, dat het dood door schuld bij de ene dan bij de andere groep berust? Zo is het toch eigenlijk niet. Nooit kan gezegd worden dat de bijen schuld aan haar gewelddadige dood hebben. Dus blijft bij dit probleem er maar een partij over. U en ik.

Voor een helaas nog steeds voorkomende vorm van massamoord wordt de grondslag vaak in de herfst al gelegd wegens te weinig, te laat of ondeugdelijk geven van het wintervoer. Zo had een imker in onze omgeving van het najaar een erg best volk. Bij het afvoeren vroeg een collega hem of de bijen op suikerwater overwinteren moesten. Het voer was veel te dun. O, dat kon zo wel. De bijen vonden het verder wel. Inderdaad vonden de bijen het verder wel. De honger dood in maart. En deze man is, nota bene, uit een oud imkersgeslacht.

Als een bij ons steekt dan kunnen we de schuld altijd tot onszelf terugbrengen. We klemmen de bij. We zijn wild in onze gebaren boven het volk of ademen er tegen. We laten een raam vallen of stoten het. We laten de hete askegel van onze sigaar in het volk vallen. We letten niet goed op bij het op elkaar zetten van de bakken. Nog tientallen fouten zijn er. Ik noem ze u niet. Ge weet ze. Veroorzaken steeds dood door schuld. Alleen onze schuld.

Doch dit moet niet en behoeft niet zo te zijn. Wees bij het behandelen van een volk geconcentreerd als een chirurg, zorg ook dat uw handen zo schoon, zo vast en zo gevoelig zijn. Ge zult dan met plezier en ook nog vlug werken. Altijd zonder kap en natuurlijk zonder handschoenen, en uw geweten zal u niet aan te klagen hebben over uw bijen wegens dood door schuld.

VAN MAAND TOT MAAND

In het vorige Groentje moesten we een lang en moeilijk artikel schrijven. Er was toen veel te doen en veel te beslissen. Maar nu hebben we dan de moeilijke tijd achter de rug. Grote karweien zijn er niet meer te doen. Maar wát er te doen is, doen we weer uitsluitend op één manier: goed.

Een maand na het maken van de kunstzwerm

Dat is de tijd waarop we gaan controleren of de jonge koninginnen in de hoofdvolk al aan de leg zijn. Als alles goed is, zijn ze dat al een tijdje. Maar we wachten een maand, omdat er dan **gesloten** broed kan zijn en dan weten we meteen of de koningin goed en goed bevrucht is. Als je dat vaststelt, kun je voorlopig op je lauweren gaan rusten. Je stoort de volken tijdens de zomerdracht namelijk weer zo weinig mogelijk. Alleen op een paar dingen moet je letten.

Kunstraat inhangen

Ik heb je al eens op de vingers moeten tikken, omdat je niet voldoende uitgebouwde raten in voorraad had. In je kunstzwermen en in je reservevolkjes laat je nu toch geregeld kunstraat uitbouwen? Prachtig. Maar ook onze hoofdvolk zijn nu in de beste condities om dat te doen. Als je dus een volk nakijkt, zoek er dan een paar minder goede raten uit waar geen broed in zit en vervang die door kunstraten.

Wat zijn minder goede raten? In de eerste plaats oude, zwarte raten, die geen licht meer doorlaten als je ze tegen het licht houdt. In de tweede plaats de raten die niet onberispelijk zijn uitgebouwd. In de onderste hoeken mogen een paar darrecellen zitten, maar grof werk midden op de raat is uit den boze. Herinner je je nog waarom? Lees het in het vorige Groentje desnoods nog even na. Die slechte raten snijdt je uit de ramen en je bewaart ze bij je wasafval, want was is kostbaar. Als je echter alle wasafval verzamelt, krijg je er meer dan genoeg geld voor om steeds ruim in de kunstraat te zitten, zonder dat je er geld bij moet leggen.

Uitbouwen van kunstraat

Zorg er zoveel mogelijk voor, dat de kunstraat ook werkelijk goed uitgebouwd wordt. Daarvoor moet het volk aan bepaalde eisen voldoen:

- a. Er moet een goed leggende koningin aanwezig zijn. Een volk dat geen leggende koningin of helemaal geen koningin heeft, bouwt niet.
- b. Het volk moet voldoende sterk zijn, om de kunstraat dicht te bezetten.
- c. Het moet voldoende **jonge** bijen hebben.
- d. Er mag geen zwermneiging zijn, want zwermende bijen bouwen niet.
- e. Er moet dracht zijn. Alleen als er dracht is, bouwen de bijen. (Je kunt die dracht ook kunstmatig tevoorschijn toveren door te voeren.)

Als niet aan al deze eisen is voldaan, mag je niet verwachten dat je goed uitgebouwde raten krijgt en kun je dus beter wachten tot de omstandigheden gunstig zijn. Kunstraat die te lang in de kast hangt zonder uitgebouwd te worden, levert nooit een mooi uitgebouwde raat op.

Rooster leggen

Als je goed broed in alle stadia in je volk hebt gevonden, is het zaak om de koningin in de onderbak te brengen. Met haar broednest natuurlijk. Op die onderbak leg je dan een rooster en daarop komt de tweede bak met uitgebouwde raten. (Meestal begint de jonge koningin haar broednest uit eigen beweging al

in de onderbak, dan hoef je dus alleen te constateren dat ze daar is en de rooster te leggen.)

Onze vegers

Die moet je af en toe eens nakijken. Hebben ze voldoende voer? En: worden ze ook zo sterk, dat we ze een raam met verzegeld broed kunnen afnemen, om dat in het hoofdvolk te hangen? Let daar vooral op, want als je je vegers te sterk laat worden, konden ze wel eens zwermneiging krijgen. Door het afnemen van verzegeld broed, voorkom je dat. En je hoofdvolk zijn ermee gebaat. Het komt dus je honingooft ten goede.

Voor de reservevolkjes geldt hetzelfde, maar die ontwikkelen zich niet zo snel als de vegers en we hoeven ze meestal pas de volgende maand broed af te nemen.

Abnormale toestanden

We hebben even aangenomen dat alles naar wens verlopen is en meestal doet het dat ook wel. Maar, een enkele maal vinden we bij onze inspectie geen jonge moer in het hoofdvolk, die volop aan de leg is. Kijk dan eens goed naar de cellen in de raten. Zijn die netjes gepoetst? Dan kun je over een week nog eens kijken en dan vind je waarschijnlijk open broed.

Het is ook mogelijk dat je broed vindt in darrecellen. Maak je direct nog niet ongerust en kijk over een dag of 10 nog eens. In veel gevallen is er dan broed in werkstercellen aanwezig.

Maar je kunt ook bultbroed vinden. Dat is darrebreed in werkstercellen. De jonge moer is onbevrucht gebleven. Zijn er doppen opgetrokken op het broed? Dan is de darrenbroedige koningin niet meer aanwezig. Geen doppen? Dan moet je haar uitvangen.

In zo'n geval komt de reservekoningin (de jonge dus, niet die uit een veger) je goed van pas. Je doet het zo: Uit het hoofdvolk neem je de raten met bultbroed en die laat je door de vogels uitpikken. Je hangt er goede ramen voor in de plaats. Op het volk leg je een krant en daarop plaats je een broedkamer met het reservevolk. In de krant hier en daar een paar gaatjes prikken, maar niet zo groot dat er een bij door kan. Over een dag of 10 de moer met het broednest in de onderste bak hangen en er een rooster op leggen.

Je hebt geen reservevolkje gemaakt? Dan doe je hetzelfde als hierboven beschreven met de veger. Maar... die heeft een koningin van vorig jaar en je moet dit verenigde volk dan wel in de gaten houden, het gaat gemakkelijk zwermen.

Bij overvloedige dracht...

Als je de boven omschreven kleine karweitjes hebt opgeknapt, blijft er maar één zorg over en wel een heel aangename: als er overvloedige dracht komt moet je zorgen, dat je volken geen ruimtegebrek krijgen.

(Als tegenhanger tegen dit aangename werk: het komt ook voor dat de dracht totaal mislukt en dat je je volken moet voeren.)

Gouden regels voor juni

1. Een maand na het maken van de kunstzwerm controleren of de jonge koningin aan de leg is.
2. Door hoofdvolk, reservevolken en vegers kunstraat laten uitbouwen. Zo nodig en mogelijk uitlopend broed van de vegers in de hoofdvolk hangen (zonder bijen).
3. Bij goed weer zorgen dat er overvloedig ruimte is voor het opbergen van honing in de hoofdvolk.
4. Bij slecht weer er voor zorgen, dat geen enkel volk voedselgebrek krijgt.

Mens en bijen

De nog drieste, jonge imker
Tracht zijn fantasie en scheppingsdriften
Door zijn eigen stijl van imkeren
Op zijn volken bot te vieren,
Gunt zijn onbegrepen werksters
Nauwelijks tijd om uit te bouwen.

Verheugd en trots
Waant hij 't een blijk van eigen kunnen
Als zijn nijvere honingbijen
Met dikke klompjes kleurig stuifmeel
Van de vlucht naar huis gekeerd,
Dristig in het vliegpat schuiven.

De bijenman van rijpere jaren
Zoekt het niet in vreemde plannen,
Die gewoonlijk aan zijn immen
Weinig voorspoed zullen brengen.
Maar gewapend met ervaring
Uit zijn wilde jonge jaren,
Met het inzicht van zijn leestijd,
Koerst hij in bebakend water,
Wat zijn volken doet gedijen.

Doch de wijze oude imker
Toont ons nog de mooiste volken.
Hem is de kunst in het vlees gevaren.
Hij is de ongekroonde koning,
En geliefd bij al zijn volkren.

In zijn bloed zingt zacht de zomer,
Die de bijen hem vergaarden,
Als een blijk van hun waardering,
Voor zijn trouw en voor zijn zorgen.

Zelf een beetje bij geworden
Leeft en werkt hij met hen mee.
Eén ding slechts is hem onmogelijk;
Daarin is hij als de jongeren:
Als 't zijn bijenvolken goed gaat,
Kan hij niet mistroostig zijn.

Mens, als koning over bijen
Leert ge van de honingbij
Dat ge zelf een blij en nijver
Lid van 't mensenvolk moet zijn.

J. G. Nolst Trenité,
Velsen-Noord

April '58

NDZ

VAN ROSSEM'S TROOST

Baai 80 ct. - Krul 90 ct.

Beroemd merk
voor pijprokers

NIEUW

1e Speciaal-poly-ethyleen **binnenvoering**,
die het aroma en de kwaliteit perfect houdt.

2e PLAT MODEL, dus....gemakkelijk in de zak!

Heerlijke heerenbaai in de handige („tapse vorm”) verpakking.

uit de Jaagkiepers

Zielig volk....

Bij het lezen van buitenlandse bijenteeltliteratuur komt men veel foto's en tekeningen tegen, vele ervan zeggen weinig. Op de omslag van het decembernummer 1957 van het Franse blad *Revue Française d'Apiculture* kwam de hierbij gaande foto voor, het cliché ervan werd door de redactie van het Franse blad welwillend voor ons Groentje afgestaan, waarvoor wij dankbaar zijn. Deze foto geeft een nogal veel afgebeeld voorwerp, maar men bekijkt deze met andere ogen als men leest wat genoemde redactie in haar rubriek: „Aan onze lezer” schrijft. Hieruit het volgende, dat vele Nederlandse imkers zich kunnen aantrekken:

Onze voorpagina: wat blijft er over van een mooie zwerm in het voorjaar. Volgens de afmetingen moet het een flinke zwerm geweest zijn, het raatwerk is 55 x 20 cm groot.

De zwerm wilde zich vestigen in de open lucht, in volle vrijheid. Maar, helaas, de slechte dagen kwamen, de bladeren (een bedrieglijke bescherming) vielen af en ontmaskerden het skelet, dat, reeds door de muizen aangevreten, zich in de koude decembermaand heen en weer slingerde.

Is dit niet het beeld van de niet-georganiseerde imker, trots op „zijn vrijheid” maar zo weerloos in „slechte dagen”, hij gelooft niet in de waarde van de „groep”. Wat nut heeft een verre vereniging, waarvan hij de noodzaak niet begrijpt. En toch zal de Nationale Federatie (onze Franse zusterorganisatie) zijn zorgen kunnen overnemen, en nuttig de officiële lichamen kunnen inlichten als het gaat om bijenziekten, insecticiden, verzekeringen, commerciële propaganda en van duizenden andere lasten, welke het gemeenschapsleven ons onweerstaanbaar opdringt.

Koninklijk voedsel

In het damesweekblad *Libelle* van 22 maart 1958 komt een uit een voor-aanstaand Frans damesweekblad overgenomen artikel voor met de titel: Kunnen wij 200 jaar worden? Hierin vond ik de volgende zin: „Deze behandeling, toegepast bij Paus Pius XII heeft Zijne Heiligheid, volgens verklaringen uit zijn naaste omgeving een waarlijk opzienbarende dosis nieuwe levenskracht geschonken”.

Nu zult u denken, dat hier sprake is van K.V., want u herinnert zich, dat een lijfarts van Z.H. diens herstel daaraan heeft toegeschreven. Maar dat is niet het geval, „deze behandeling” heeft met grotere dieren te maken, nl. de cellentherapie van de Zwitserse professor Niehaus en het protoplasma van Dr. Quinton. Deze laatste zou tot de ontdekking zijn gekomen (hoe vertelt de geschiedenis niet) dat vele nog levende walvissen in de middeleeuwen waren geboren. Deze oude reuzen voeden zich voornamelijk met plankton, dat zeer rijk is aan oligo-elementen, bepaalde stoffen in ons organisme. Van toen af ging men plankton gebruiken als een middel tegen ouderdomsverschijnselen.

Als iemand sterft, zou dat volgens de wetenschap niet komen doordat al zijn cellen sterven, maar doordat sommige van die cellen ziek zijn en hun functies, welke nodig zijn voor het leven van het gehele lichaam, niet meer vervullen.

Professor Niehaus gaat nu de zieke cellen vervangen en wel op de volgende wijze: Men heeft voor deze behandeling een ongeboort kalf, dat

voor 2/3 voldragen is, nodig. Direct nadat uit dit diertje die delen zijn verwijderd, welke overeenkomen met de zieke organen van de patiënt, worden deze uiterst fijn gesneden, zodat zij vermengd met het protoplasma van Quinton bij de patiënt kunnen worden ingespoten. Dit alles dient binnē een uur na de dood van het moederdier te gebeuren.

Het artikel in *Libelle* geeft nog meer mogelijkheden om oud te worden en ook aan ons K.V. wordt een bescheiden plaatsje ingeruimd.

Nog steeds neemt het K.V. een voor-aanstaande plaats in de vakbladen in. De *Südwestdeutsche Imker* geeft een opsomming van preparaten welke K.V. bevatten, dat zijn er thans al 25. Enkele wil ik u noemen:

De eerste Duitse Schoonheidsfarm biedt een „Biologische Nachtemulsie” aan, welke verrijkt is met vitamine-K.V. en schildpaddenolie. Het middel zou vooral op hals en décolleté werken.

Een „Imkermeister”, alleen-fabrikant van „Hormomel” (wettig beschermd bijenkoningin-hormoon) heeft reeds meer dan 10.000 geestdriftige vaste klanten.

Dergelijke produkten kunnen ons even laten glimlachen, maar er wordt ook een preparaat vermeld, dat ernstiger genomen moet worden. Het is van het grootste bijenteeltbedrijf van Europa, waaraan ook een pharmaceutische fabriek is verbonden: H. Mack Nachf. Illertissen en draagt de naam van Apifortyl. Het is een K.V. preparaat in dragee-vorm, waarin de „werkelijke werkstoffen” 10.000 maal zijn versterkt. Het gestandaardiseerde K.V. in één capsule zou overkomen met 20 gram „natieve” K.V. Prophylaktisch en therapeutisch wordt hulp beloofd bij verschijnselen van vermoeidheid, ouderdomsbezwaren, verkalking, bij herstellenden en mensen zonder eetlust. De prijs is nog niet bekend.

Paus Urbanus VIII (1623—1644) en de bijen

Volgens het voorlopig program van het Congres te Rome zullen de deelnemers op zondag 21 september 1958 een bezoek aan de Paus brengen. Er is een Paus geweest, wiens familie in haar blazen op een veld van azuur drie gouden bijen voerde benevens de wapenspreuk: Sponte Favos, Aegre Spicula (gaarne geef ik honing, node de angel).

Een Fransman, die dacht dat deze paus meer van de Franse natie hield dan van de Spaanse, schreef deze regel: Gallis Mella Dabunt, Hispanis Spicula Figunt (Aan de Galliërs — Fransen — zullen zij honing geven, de Spanjaarden met hun angel doorboren).

Hierop antwoordde een Spanjaard: Spicula si Figant Emorientur Apes (Indien zij met hun angels zullen steken, zullen de bijen sterven).

De Paus antwoordde op een meesterlijke manier in overeenstemming met zijn ambt als Herder van de Kerk:

Cunctis Mella Dabit, Sed Nullis Spicula, Sed Nullis Spicula Figet, Spicula Rex Eternim Figere Nescit Apum (Voor allen zal hij honing geven, maar geen enkele zal hij met zijn angel steken, de Koning der bijen kan namelijk niet steken).

Deze geschiedenis is waarschijnlijk afkomstig uit het Engelse boek „My beekeepers Book” door W. C. Cotton — 1842 — en komt voor in het hoofdstuk „Preludes of Mottoes”. Hieruit nog een paar spreekwoorden: Een dode bij maakt geen honing en Elke bijenhoning is zoet.

Mijtziekte in België

Op een vergadering van de Belgische Syndicale Kamer voor Bijenteelt, gehouden op 13-10-57 te Brussel citeerde de Voorzitter H. Leysen de gevallen van mijtziekte in België, waaruit een werkelijke vermindering van het aantal haarden in vergelijking met vorige jaren blijkt.

Indien oordeelkundig de P.K. behandeling wordt toegepast moet de mijtziekte verdwijnen. (Vlaamse Bijenbond 1957/11).

Toestand in Canada kritiek

Het Canadian Beejournal is zeker op het mooiste papier gedrukt, dat voor tijdschriften wordt gebruikt. Het is dik en glanzend, foto's zouden er zeker goed op uit komen, maar deze geeft het blad maar weinig. Het is het officieel orgaan van de Bijenhoudersvereniging in Ontario.

Volgens het decembernummer van 1957 schijnt de toestand voor de imkers in Canada niet rooskleurig te zijn; de redactie schrijft hierover als volgt:

De tegenwoordige crisis in de commerciële honingindustrie is ernstig. Voor de kleine amateur-imker zal dat niet zo zeer blijken, maar voor de beroepsimker hangt veel af of hij een paar (dollar) centen minder per pound voor zijn honing ontvangt. Het verschil tussen \$ 12 en \$ 9.6 voor een kist honing is het verschil tussen solvent (in staat te betalen) en bankroet voor de gemiddelde en kleine honinghandelaar. Kosten van arbeid, materiaal en uitrusting zijn hoger dan ooit, de paar centen meer moeten er komen als deze Canadese industrie wil blijven bestaan.

Ofschoon in Ontario de oogst geweest is zoals de bijenhouders die zich wensten, is de algehele situatie toch weinig rooskleurig, door de schrale opbrengsten der laatste 5 jaren.

De oogst in 1957 was 31.4 miljoen pound, 29% meer dan in 1956 en iets hoger dan het gemiddelde over de laatste 10 jaar.

Bijna het gehele januari-nummer staat vol over de crisis. Uit de verschillende artikelen kan men lezen dat men in de V.S. goedkope honing

kan produceren dan in Canada. Daar de honing in Canada grote afstanden van de producent naar de consument moet afleggen, wordt de prijs ervan hoger dan die van de import honing met inbegrip van de invoerrechten. Een schrijver slaakt de verzuchting dat hoe groter de oogst in Canada is hoe groter de invoer.

Uit de brievenbus van Jékavé

Van een lezer uit Aruba (Nederl. Antillen) mochten wij bijgaande strip ontvangen, hij is uit Het Vaderland van 30-1-1958. Alfredo heeft een koopje gehad, maar zijn gebloemd hemd trekt de bijen aan.

Uit de begeleidende brief het volgende: Het enige nieuws van hier is slecht nieuws. Te veel zon, te weinig regen zodat we slechts 1 x hebben kunnen slingeren over heel 1957, tegen normaal 3 maal. Toch nog 140 pond van 3 kasten.

Momenteel (27-1-1958) komt er weer iets binnen, doch geen overschot, wel veel broed. Als nu in april de regens komen hebben we sterke volken en een goede oogst. Daarop hopen we maar.

En de heer W. uit Sneek zond het volgend krantenknipsel uit de Leeuwarder-Courant van 19 februari 1958. Een bij, die door het ongewone zachte weer uit zijn winterrust was gewekt, stak gisteren een 51-jarige boer in Unterlunkhofen (Zwitserland) in het inwendige van het oor. Enkele minuten later overleed de man. Eerst bij sectie op het lijk bleek wat de doodsoorzaak was.

Onze dank aan beide briefschrijvers, de Jaagkieps houdt zich aanbevolen.

Het nut der bijen

In zijn rubriek A talk to beekeepers-Praatje met bijenhouders zegt de redacteur M. J. Deyell:

Het U.S. Departement van Landbouw heeft een circulaire uitgegeven met de titel: De landbouw is afhankelijk van de bijenteelt.

De voornaamste rol van de honingbij is niet de produktie van honing en was, zoals gewoonlijk wordt aange-

Alfredo is de man, die steeds „koopjes” heeft, op alle meisjes verliefd is en daardoor bars behandeld wordt door eega, maar soms ook snakenstreken uithaalt. Op deze strip heeft Alfredo weer eens pech met bijen, die op zijn pas gekochte gebloemd hemd afkomen.

(Het Vaderland van 30-1-1958.)

WAAR EEN WIL IS, IS EEN WEG

Een belangrijk vraagstuk, dat ons imkers al enige jaren lang bezighoudt en dat al vele pennen in beroering bracht en nog altijd een probleem vormt, is wel de vraag: welke weg moet worden bewandeld en welke maatregelen kunnen wij zelf nemen om de concurrentie van de buitenlandse honing het hoofd te bieden, teneinde onze eigen Nederlandse bijenhoning tegen een lonende en rechtmatige prijs aan de man te brengen?

Het heeft weinig zin om de vele ideeën en voorstellen, welke hieromtrent door ons hoofdbestuur, zowel als door de afdelingen en ook door individuele leden reeds naar voren zijn gebracht, op deze plaats nog eens uitvoerig te belichten. Wie zijn „Groentjes” trouw leest, is met alle aspecten op de hoogte en wie nog niet weet wat er al over dit honingvraagstuk is geschreven en gediscussieerd, moet de laatste jaargangen van ons maandschrift nog maar eens ter hand nemen. Hij is er dan wel even zoet mee! Bovendien komt op de a.s. algemene vergadering, welke op 31 mei in Utrecht wordt gehouden, deze kwestie nog weer eens aan de orde (zie punt 2 op de agenda: voorstel afd. Zevenaar), zodat er weer volop gelegenheid is voor eenieder om zich hierover uit te spreken.

Dat ik hier toch de pen opneem, om langs deze weg een kleine bijdrage te leveren, gewijd aan een poging tot verbetering der honingprijs voor de leden onzer vereniging, doe ik, gevolg gevend aan het verzoek van ons hoofdbestuur, de heer Vink — die ik op de laatste provinciale vergadering over onze werkwijze inlichtte —, om u in kennis te brengen met een oplossing die de afdeling Dordrecht en Omstreken voor dit vraagstuk meent te hebben gevonden. Bij voorbaat kan ik u wel vast vertellen, dat enkele leden van de afdeling veel vrije tijd opofferden en zich veel moeite getroostten om tot een bevredigend resultaat te komen. Maar waar een wil is, daar is een weg. Wil men een mooie vereniging in stand houden of een afdeling tot bloei brengen, dan moet er gewerkt worden. Ja, dikwijls gevochten!

Daar weet onze afdeling van mee te praten, nu zij

voor de tweede maal een aanval der komkommerboeren, die nog onverwachter en gevaarlijker was dan de eerste, heeft af te slaan. Dat die aanvallende „zaadkoppkwekers” warmer door ons werden ontvangen, dan zij hadden gedacht, kan ik u wel vast zeggen! Maar nu wil ik u iets vertellen over de wijze waarop wij in Dordrecht ten behoeve van onze leden een „honing-verkooporganisatie” opbouwden.

Het begon op de Dordtse voorjaarsbijenmarkt van het jaar 1951. Daar velen van onze leden nog in het bezit waren van een hoeveelheid honing, die zij persoonlijk niet zo gemakkelijk tegen een redelijke en lonende prijs van de hand konden doen, rees het plan om tot dit doel gezamenlijk en wel in afdelingsverband te geraken. Welk een prachtige gelegenheid biedt een bijenmarkt aan de imker, om het daar aanwezige publiek rechtstreeks in kennis te brengen met onze onvolprezen „echte Nederlandse bijenhoning”! Aldus werd besloten. Er werd een commissie in het leven geroepen, die in een circulaire aan alle leden der afdeling de plannen uiteenzette en ieder lid, dat nog honing had te verkopen, in de gelegenheid stelde om zich als deelnemer aan deze actie op de eerstvolgende afdelingsvergadering op te geven, zulks onder opgave van hoeveelheid en soort der te leveren honing. Op de inzendingen zou een strenge keuring worden toegepast, teneinde het publiek een volwaardig produkt te kunnen garanderen. Daartoe was er tot een bepaalde datum gelegenheid om de honing aan een bepaald adres in te zenden. En zo werd dan door een 5-tal leden der afdeling 122 pond honing voor verkoop op de bijenmarkt bijeengebracht. Alle honing werd in de bekende uniforme flacons van het Bijenhuis met de daarbij behorende etiketten verpakt. Er werden reclamefolders in Wageningen besteld, maar bovendien werd een groot aantal circulaire gereedgemaakt, ter verspreiding aan het publiek, waarin naast een aanbeveling voor de „zuivere Nederlandse bijenhoning”, ook een vast verkoopadres werd vermeld, waar men te allen tijde ons produkt zou kunnen kopen, dus rechtstreeks van producent tot consument!

En zo stond dan op vrijdag, 13 april 1951, op de 12e Dordtse Bijenmarkt een met bloemen en fleurige reclameteksten versierde marktkraam van de „Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland, afd. Dordrecht en Omstreken”. Het was die dag bar slecht weer en dientengevolge waren er weinig bezoekers op de markt, maar desondanks verkochten wij geheel uit en toen, na aftrek van de gemaakte onkosten, de opbrengst onder de leveranciers van de honing was verdeeld, kon een ieder meer dan tevreden zijn. En ook het publiek bleek tevreden, want al spoedig kwamen de mensen met hun lege potten naar het door ons opgegeven adres, om nieuwe voorraad op te doen. De zaak begon nu langzaam te draaien. Totdat de nieuwe oogst er was, moesten we zien dat we geen enkele klant behoeften teleur te stellen, hetgeen ons, met weliswaar enige moeite, toch gelukte.

Toen kort daarna de koolzaadhoning geslingerd was en we dus vooruit konden, werd besloten de zaak beter en

voerd maar de bestuiving van zaad en fruit. Zonder insecten hiervoor zullen veel soorten planten geen zaad of vruchten voortbrengen, ondanks de zorg wat betreft bemesting en voorzorg tegen ziekten.

De bestuiving van bloemen is zo gebiedend dat bijenteelt nodig is voor een winstgevend landbouw. Door de omstandigheden veroorzaakt door de laatste oorlog, waarvan de toename van zaadproduktie, welke insecten nodig heeft, er slechts één is, is de instandhouding van de bijenteelt dubbel noodzakelijk. Men kan de bijenteelt alleen door jarenlange ervaring meester worden, deze kan niet als een vak geleerd worden en er zijn niet voldoende lieden, welke hun

brood met bijen willen verdienen. Het feit dat bijen kunnen steken weerhoudt veel mensen zich met bijen in te laten en slechts bepaalde mensen hebben het geschikte temperament voor bijenhouder.

Om deze redenen moet elke ervaren bijenhouder aangemoedigd worden zijn bijen te blijven houden. Het zal zelfs noodzakelijk worden de bijenteelt te subsidiëren daar er praktisch geen andere middelen zijn om het stuifmeel van bloem op bloem over te brengen en van plant op plant. (Gleanings 1958/1.)

Tot slot een paar korte berichten:

Een Amerikaanse soldaat die in Japan dienst gedaan had, schrijft in

Gleanings 1958/1 dat in Japan een honingwagen wat anders is als in de V.S.

In Japan worden al eeuwenlang de menselijke faecaliën met ossenwagens naar de akkers gebracht en deze voermiddelen worden Honingwagens genoemd.

Het Franse blad Gazette Apicole heeft een rubriek „Savez vous” — Weet gij —

In het nummer 1958/1 vindt u: Savez-vous dat in 8 dagen een bij 678 km kan afleggen, dat is gemiddeld 85 km per dag met een maximum van 176 km.

Jékavé.

doeltreffender op te zetten. Op een der volgende afdelingsvergaderingen was dit een der belangrijkste punten op de agenda. Om een betere verkooporganisatie op te bouwen moesten we in de allereerste plaats beschikken over een behoorlijke hoeveelheid honing. Deze hadden we, maar de benodigde flacons en etiketten moesten worden gekocht. Liever zouden we een eigen afdelings-etiket willen gaan voeren, maar dat alles vraagt geld om hierin te kunnen steken.

Aangemoedigd door het succes op de bijenmarkt waren vele leden bereid tot het deelnemen in een z.g. werkkapitaal, zodat met bijdragen, variërende van f 2,50 tot f 10,— al spoedig een bedrag van f 52,50 was bijeengebracht. Vanzelfsprekend konden we met een dergelijk bedrag nog geen grote sprongen maken, maar de kosten om een eigen afdelingsetiket te laten ontwerpen en er een hoeveelheid van te laten drukken, werden er toch grotendeels mee gedekt. Het werd een bijzonder fijn en kunstzinnig ontwerp, gedrukt op z.g. goudfolie en vooral op de flacons witte koolzaadhoning kwam het zeer fraai uit (jammer dat het formaat zich niet leent om op de later ingevoerde bokalen te kunnen aanbrengen!).

Hoewel vele afnemers, die eenmaal met ons produkt hadden kennis gemaakt, geregeld terugkwamen, bleek de omzetsnelheid echter niet groot genoeg te zijn om de honingooft van de deelnemende leden via ons enige verkoopdepot kwijt te raken. Er moest dus wat anders op worden gevonden om het Dordtse publiek „honing-minded" te maken en aldus onze omzet te vergroten. Er werden in de Dordtse dagbladen advertenties geplaatst, die het publiek er van in kennis stelden dat „vanaf zaterdag 6 dec. 1952 de bekende marktkraam van de Dordtse imkers, die voorheen alleen maar op de jaarlijkse bijenmarkt verscheen, voortaan iedere zaterdag op de weekmarkt zou verschijnen, alwaar men tegen betaling van slechts f 1,40 kennis kon maken met een der zuiverste natuurprodukten!" En zo trok dan op elke zaterdag in het hartje van de winter een klein groepje imkers naar de weekmarkt, weer of geen weer. Gekoppeld aan de fiets van een van deze „bijenmelkers" slingerde dan het aanhangwagentje mede over de weg, volgeladen met flacons honing, reclameborden, honing-receptenboekjes, folders, wat dennengroen of enige bloemetjes en „wat dies meer zij" om er een aantrekkelijke honingkraam mee op te bouwen. De mannen sloegen de „tent" op, en meestal vonden we wel een van onze vrouwen bereid om als verkoopster op te treden. De directe resultaten van deze stunt waren jammer genoeg niet evenredig aan het vele werk, moeite en vaak kou lijden van onze mensen. Wanneer ik mijn kasboekje er op na zie, dan vind ik voor de eerste 8 zaterdagmarkten een gemiddelde verkoop van 24 flacons per marktdag! Wanneer we dan de kosten der marktkraam, de huur van het dekzeil, het marktgeld, elektriciteitsverbruik en een kleine vergoeding voor onze trouwe verkoopster, van de dagopbrengst aftrokken, dan bleef er een netto-opbrengst over van 96 cent per flacon! Dat is toch eigenlijk de moeite niet waard, zult u zeggen. En toch hebben we er veel mee bereikt, want onze afnemerskring breidde zich langzaam uit. Door het verspreiden van onze folders op de markt, met het adres daarin vermeld van onze vaste depothouder, ging ook hier de omzet langzaam maar zeker omhoog. Vergeleken met de resultaten van de verkoop op de jaarlijkse bijenmarkten in Dordt, waar we toch ieder jaar zo rond 200 pond honing verkopen, en dat in enkele uren tijd, waren deze weekmarktdagen wel heel teleurstellend. Ik herinner mij nog goed een koude en regenachtige zaterdagmiddag in de maand februari van die winter, toen ik zoals gewoonlijk eens even ging kijken hoe het met onze zaak stond. Van verre zag ik het al. Bijna geen mensen op de markt en weggedoken achter een in de gure wind klapperend dekzeil van de honingtent stond daar moederziel alleen onze verkoopster, verkleumd en voetentrappend. „Als het zo doorgaat, kunnen we er beter mee ophouden, nog maar 8 potjes verkocht", was het eerste wat ik te horen kreeg. Die dag moest er geld bij! Een teleurgesteld en somber gestemd groepje arme imkertjes toog die avond met een volgeladen aanhangwagentje weer huiswaarts. Er werd geen woord gesproken. Een rouwstemming

NATIONALE HONINGTENTOONSTELLING VALKENBURG

De Nationale Honingtentoonstelling te Valkenburg zal op zaterdag 6 september (Imkersdag) van 9 uur af geopend zijn.

Het reglement is gelijk aan dat van vorig jaar; het is te vinden op blz. 17 van het meinumner 1956.

Nadere mededelingen in het volgende nummer.

heerste alom! En dan plotseling... grote hilariteit en uitbundig gelach brak aan alle kanten los. Wat was er aan de hand Wel, iedere week sjouwden we ook enkele reclameborden vanuit ons depot naar de markt heen en weer, die daar op onze honingkraam de lof van de honing verkondigden. Een ervan luidde: „Dagelijks gebruik van honing geeft kinderen snel hun verspeelde energie terug". De Dordtenaren, die ons toen met ons karretje door de stad huiswaarts hebben zien trekken, kennen nu de wel zeer bijzondere waarde die aan het gebruik van honing moet worden toegeschreven! Want boven de rand van het wagentje uit, was alleen de bovenste helft der tekst zichtbaar, zodat daar met grote, duidelijke letters te lezen stond:

„Dagelijks gebruik van honing geeft kinderen"

De daarop volgende week moest er nog meer geld bij...

Inmiddels hadden we onze vaste klanten ervan in kennis gesteld, dat we in het vervolg niet langer op de weekmarkt zouden staan, maar dat we over de gehele stad verspreid een 5-tal verkoopdepots zouden inrichten, zodat een ieder in eigen wijk terecht kon, terwijl voor Zwijndrecht nog een 6e verkoopadres werd bevoorrad. Ook in de dagbladen werd hiervan kennis gegeven. Het resultaat was wel niet dadelijk heel erg merkbaar, maar zo langzamerhand begonnen toch al deze molentjes wind te vangen. Toen we dan aan 't eind van het jaar 1953 de balans eens opmaakten over het afgelopen jaar, mochten we niet ontevreden zijn. Over een tijdsverloop van 13 maanden verkochten we aan het Dordtse publiek 540 pond (à 450 gram) honing, met een opbrengst van f 815,-. Na aftrek van alle kosten bleef er netto f 565,- over. Vooral op de weekmarkt, waar onze verkopen nu niet zo groot waren geweest, bedroegen de vaste kosten wel erg veel. Maar de zgn. aanloopkosten kwamen niet meer voor, nu we vanuit onze vaste adressen gingen verkopen. Alle depothouders waren leden van onze vereniging, die al het werk, wat hier aan vast zat, belangeloos deden. Van dit netto-resultaat van f 565,- werd aan de leden, die de verkochte honing hadden geleverd, een bedrag van f 0,94 per pond uitgekeerd. Het restant, ongeveer f 60,-, bleef in kas ter versterking van ons zgn. werkkapitaaltje. We moesten toch zorgen, dat we, als de nieuwe oogst daar was, flacons konden kopen en als het nodig was nog eens een advertentie konden plaatsen. En zo zagen we ieder jaar onze omzet stijgen en konden we ook hogere uitkeringen aan onze leden doen. De laatste paar jaren zijn we zelfs genoodzaakt geweest om van derden honing bij te kopen, daar we anders onze afnemers zouden moeten teleurstellen, wat onvermijdelijk tot verlies van klanten zou leiden. Door voordelige inkopen werd winst gemaakt, waardoor we in staat waren de oorspronkelijke inleggelden terug te betalen en werd bovendien een extra reservefonds gevormd ter versterking van ons werkkapitaaltje. Vooral het laatste jaar was zeer goed. Er werd 1227 pond honing omgezet met een opbrengst van f 2073,-. Voor de geleverde koolzaad- en zomerhoning werd f 1,25 en voor heidehoning f 1,50 per pond aan de leden uitbetaald. Een nog hogere uitkering zou mogelijk zijn, maar een gezonde financieerspolitiek vereist, dat een gedeelte van de winst gereserveerd wordt. Deze reserve blijft toch altijd het gemeenschappelijk eigendom van de leden-leveranciers van

de honing. Bij eventuele liquidatie heeft een ieder recht op uitbetaling van een evenredig aandeel in deze reserve. Maar liquideren doen wij niet, want de zaak gaat hier best en iedereen is tevreden! Periodiek worden, als er afrekening is geweest bij de depothouders en er dus weer geld in kas is, voorlopige uitbetalingen gedaan. Ook kan men, wanneer men daartoe de wens te kennen geeft, bij levering van niet te grote hoeveelheid, contant geld ontvangen. Dit is ons nu mogelijk, vanwege het groeiende reservefonds en het feit, dat er gelukkig onder onze leden nog mensen zijn, die wel wat langer op hun geld willen wachten.

Door deze in de afdeling Dordrecht opgebouwde verkooporganisatie en de prettige samenwerking der leden onderling en, zeker niet te vergeten, door het vele en belangeloze werk van enkele actieve leden, staat hier voor ieder lid de gelegenheid open om z'n honing tegen een goede prijs van de hand te doen. Er zijn natuurlijk altijd leden, en dat is ook in onze afdeling het geval, die graag hun eigen klanten willen blijven bedienen en dit dan graag zelf doen. Daar is niets geen bezwaar tegen, mits men zich maar houdt aan gelijke verkoopprijs en men er naar streeft de oude flacons te vervangen door de nieuwe bokaal! Want de bokaal waarborgt het publiek, dat het de zuivere „Nederlandse bijenhoning” koopt. Wanneer wij hier in Dordrecht, als de koolzaadhoning zo straks weer geslingerd is, tot de aanschaffing van nieuw fust moeten overgaan, dan gaat er evenals vorige jaren weer een bestelling naar Wageningen om uitsluitend bokalen te zenden. Laten we er toch allemaal mee ophouden om onze kostelijke honing, die toch tot een der edelste natuurprodukten mag worden gerekend, in jam- of pindapotjes, en dikwijls met een roestig deksel erop, aan de man te brengen. En laten zij, die hun honing tegen te lage prijs in de handel brengen, daar toch eindelijk ook eens mee ophouden! Zo komen we er zeker niet uit, want hierdoor wordt de prijs der honing tot ons aller nadeel beïnvloed. In onze afdeling is het niet meer nodig om z'n honing tegen een afbraakprijs op te ruimen. Bij een verkoopprijs van f 1,75 voor koolzaad- en zomerhoning (incl. bokaal) en van f 2,- voor de heidehoning, ontvangen de leden een voorlopige uitbetaling van respectievelijk f 1,25 en f 1,50 per 450 gram voor hun bij ons ingeleverde honing. Zo nodig wordt het tijdrovende werk van het vullen der bokalen (en 5-pondsblikken) door enkele leden van onze commissie ook nog voor hen verricht, zodat men niets anders heeft te doen dan de honing bij ons in te leveren! Het etiketteren, het vervoer naar de verkoopdepots in de diverse wijken, het reinigen der teruggenomen bokalen, het afrekenen met onze depothouders en de zeer omvangrijke administratie, die aan dit alles vastzit, dit alles geschiedt door enkele mensen, die dit geheel belangeloos en uitsluitend in het belang van de vereniging doen! Wat een teleurstelling is het dan voor onze mensen om, zoals wij nog kort geleden ondervonden, tot de ontdekking te komen dat er toch nog leden van de afdeling zijn, die het niet kunnen laten de honingprijs te bederven. Waarom doen deze mensen dit toch en waarvoor is dit nodig? Wat enkele actieve leden in de loop van jaren met veel moeite en opoffering opbouwden, breken zij, als zij hiermede blijven doorgaan, in korte tijd weer af! In de laatste afdelingsvergadering zijn hierover vanzelfsprekend harde noten gekraakt. Het is te hopen, dat deze prijsknoeiers hun fouten zullen inzien. Wanneer zij geen kans zien om hun honing, tengevolge van een goede oogst, geheel aan eigen klanten kwijt te raken, laten zij dan hun overschot gerust aan andere leden der vereniging overdoen, die de prijs handhaven. In Dordrecht behoeft geen enkel lid beneden de prijs te verkopen. Onze verkooporganisatie komt elk jaar enige honderden ponden honing tekort, die wij dan van derden moeten aankopen om onze klanten te kunnen blijven bedienen. En de honingprijs wordt niet verknoeid en behoeft geen probleem meer te zijn!

Wanneer u het „Groentje” geregeld leest, dan zult u weinig afdelingsberichten van Dordrecht tegenkomen. Ik heb er daarom ditmaal maar een uitgebreid bericht van gemaakt. Mogelijk kan het een tip voor andere afdelingen zijn om de moeilijkheden, die we allen met de

afzet van onze „Nederlandse honing” hebben, te overwinnen. De oplossing die wij hiervoor menen gevonden te hebben, is niet zo maar vanzelf gekomen. Veel werk en veel tijd werden er aan besteed, maar... waar een wil is, is een weg!

ARIE DE GROOT.

ERVARINGEN

S. F. te A. schrijft in het Groentje mei 1958 over zijn ervaringen met een bijenvolk.

In zomer 1957 veel honing, — goed gevoerd, — voorjaar dood. Dit euvel komt meer voor. Oorzaak?

U haalt 13 aug. 1957 honingkamer af en kon verder nog aardig wat slingeren. Goed volk dus! Niet benedenkamer geslingerd, maar daar zit als regel dan ook niet veel in. Dan gaat u voeren van 15 aug. tot 30 sept. Prima, veel broedaanzet, dus veel jonge bijen tegen de winter.

Waar broed is zit echter geen voer!

U schrijft „kast was toen op volle inhoud”? (30 sept.).

Was dit wel voldoende voer voor de lange winter met herfst?

Hebt u wel rekening gehouden met veel broed? Natuurlijk, u bemerkt winterdag geen bijzonders, dat ziet u alleen als het voer op is.

Maar nu komt het voorjaar, al was het dit jaar laat. Gevolg? Uw prima volk heeft in het najaar meer verbruikt dan u denkt. Uw onderzet, halve kamer, kost meer warmte, dus meer voer. (Waarom deze onderzet? Uw ramen zijn al dieper dan simplex). Wintertros zit tegen dekkleed, dus al veel ruimte beneden.

Toen u de reinigingsvlucht op 11 febr. '58 bemerkte, deed deze kast mee, doch stond op sterven, dus de kracht ontbrak. De volgende dag (12 febr.) lag een groot gedeelte dood op de bodem. (Een bij kan geen dag zonder voer). Reden is:

Uw volk heeft in het najaar 1957 meer voeding moeten gebruiken dan u dacht.

Uw onderzet kost extra voer (meer verwarming).

Uw volk is van honger gestorven.

Hoe dit in het vervolg te voorkomen:

- 1e. Door na 1 okt., in 2e helft van okt., controle toe te passen, maar dan is het te laat om nog te voeren, indien blijkt, dat te weinig voer aanwezig is, dus heeft weinig zin.
- 2e. Door boven op de ramen aan de achterzijde suikerbrood (borstplaat) te plaatsen.

Dit laatste bewijst twee diensten:

- 1e. is er voorgebrek, kunnen de bijen zich zelf helpen om in de nood te voorzien;
- 2e. u voelt even op het dek en ontdekt dat er onder nog suikerbrood aanwezig is en u kunt gerust zijn, het volk heeft nog voeding.

Houdt vast systeem. Na inwinteren suikerbrood op de ramen.

Gebruiken de bijen het niet, suiker is niet weg.

Uw volken zullen u weer voorjaarsvreugde geven.

Hoe suikerbrood te maken? Gemakkelijk. Volgens een bepaald systeem maakt u 20 à 30 stuks in een half uur.

S. te Blo.

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen, Tel. 2863. Postrekening 846801.

Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de Rijksbijenteeltconsulenten.

Komt naar de Imkersdag Zuid-L

ZATERDAG 6 SEPTEMBER A.S.

Ruïne met panorama Valkenburg.

Geulhem.

Nog vers in het geheugen ligt de imkersdag, gehouden in R we niet gauw zullen vergeten door al het mooie, wat men ons treffelijke organisatie. Vooral de imposante havens met de een onvergetelijke indruk gemaakt op de bezoekers uit het l Als tegenpool van deze imkersdag zult u dit jaar een geheel deren: het mooie Zuidlimburgse land met zijn heuvels en kastelen en boerderijen, met zijn bevolking, bekend door ei delijkheid. Deze streek wordt jaarlijks bezocht door tiendu landse vakantiegangers en zal ongetwijfeld ook voor u v wellicht herinneringen hebben.

Welnu, u bent hartelijk welkom op 6 september a.s. op de In Heerlen in het toeristenstadje **Valkenburg** organiseert.

Er valt hier zoveel te zien en te genieten, dat we er graag hadden gemaakt. Er staat ons evenwel slechts één dag ter greep uit het vele zullen moeten doen.

Na het bezoeken van de honingtentoonstelling, waarvoor ree zal zijn volgt de traditionele opening (die zoveel mogelijk het gezamenlijk gebruik van de lunch gaan we met comf maken door het mooiste gedeelte van Zuid-Limburg.

Nauwelijks hebben we het Valkenstadje verlaten, of we z bestegen te hebben, meteen al temidden van de rijkdom van Het eerste dorpje, dat we passeren, heet Suup, op het A.N.W. via een gehucht, genaamd IJzeren bereiken we Margraten. een — bij ieder Nederlander bekend — kerkhof voor de in d Amerikaanse militairen aangelegd.

Vanuit Margraten klimmen we zuidwaarts, genietend van zijden. De oude boerderijen met de binnenplaatsen, nu een bouw uit leem en ruwe balken, dan weer een degelijke hof kranst door de „hoeswei” met de volbeladen fruitbomen en overdaad van groente en bloemen, dit alles moet de imker, d kige stemming brengen!

De zijweggetjes zijn vaak steile „holle” paden, uitgesleten flinke onweersbui; de bermten begroeid met duizenderlei kr vele insecten.

In Slenaken, heel dicht bij de Belgische grens, trekken we naar het bekende Epen; dan weer verder door de haarspel oude Mechelen. Over Vijlen (met de hoogstgelegen kerkto Holset, waar we in de verte rechts van ons uitgestrekte k bus tenslotte fantastisch hoog en stappen we uit op Neerl boven AP ligt.

Hier kunnen we even op verhaal komen en de Duitse stad A zien liggen en op de al of niet overdekte terrassen van ee degenen, die nog hoger willen, bestaat hier de gelegenheid men voor twee hele dubbeltjes per persoon.

Vanuit Vaals beginnen we aan de weg terug naar Valken met zijn 17e eeuwse kasteel, Mamelis, Nijswiller, Wahlwi Wittem (kasteel van 1500), een bekende R.-K. bedevaartplaa Schin op Geul en Oud-Valkenburg.

(Over oud gesproken: de kerk van het dorpje Holset werd in de bossen bij St. Geertrui bevinden zich mijnschachten u werden tevens de werkplaatsen gevonden, waar die opgede gereedschappen werden gekapt).

Weer terug in Valkenburg worden we opgewacht door de s Schutterij, de Jonge Nobele, die ons met muziek naar de Ge imposante Romeinse gedeelte, diep onder het aardoppervla gen door het Gemeentebestuur, dat ons hier een uitvo aanbiedt.

De tijd zal dan reeds zover gevorderd zijn, dat daar tev plaats hebben.

Voor zover u tijd beschikbaar heeft is er dan nog vol bezienswaardigheden te bezoeken.

Misschien zijn er imkers, die hun vakantie in Valkenburg te brengen: een heel goed idee! Er zijn pensions in over zoveel aantrekkelijks, dat het bijna niet op te noemen is (t dressuurdemonstraties, grotten-aquarium, grotten, kab enz., enz.).

Dan is er nog de oudste stad van Nederland Maastricht, r Mijnstreek, zo heel anders, een toonbeeld van werklost en zwarte bergen, koeltorens, schachten en schoorstenen.

Praat er eens over; u zult hier een heerlijke tijd hebben. logies, etc. worden graag gegeven door de V.V.V. Valkenbu Thans reeds blijkt er grote belangstelling voor deze imke

Zimburg

terdam; een feestdag, die geboden heeft en de voorrotse zee kastelen hebben menland.

der beeld kunnen bewonen, eeuwenoude dorpjes, n taal en joviale gemeenden binnen- en buiten- e aantrekkelijkheden en

ersdag, welke de afdeling

n meerdaags congres van schikking, zodat we een

van 9 uur af gelegenheid perkt zal worden) en na bebele bussen een rondrit

n, na een steile helling; welvarende boerenland. bord tot Sibbe verheven; ven buiten Margraten is atste oorlog gesneuvelde

t panorama aan weers- ritgepleisterde vakwerk- gele mergelstenen, omweelderige tuin met een et ziet, wel in een geluk-

r het water van menige waar het gonst van de

ler in oostelijke richting chten naar het lieflijke; van Nederland), Harles, n zien liggen; klimt de ' enige plek, die 322 m

. in het dal beneden ons pje thee genieten. Voor uitzichttoren te beklim-

. We zien nog Lemiers verder gaan we langs arthils, Wijlre, (Wielré),

esticht in het jaar 1136; t Stenen Tijdperk, daar vuurstenen tot scherpe

erachtige Valkenburgse tegrot begeleidt. In het len we worden ontvan- van een kinderballet

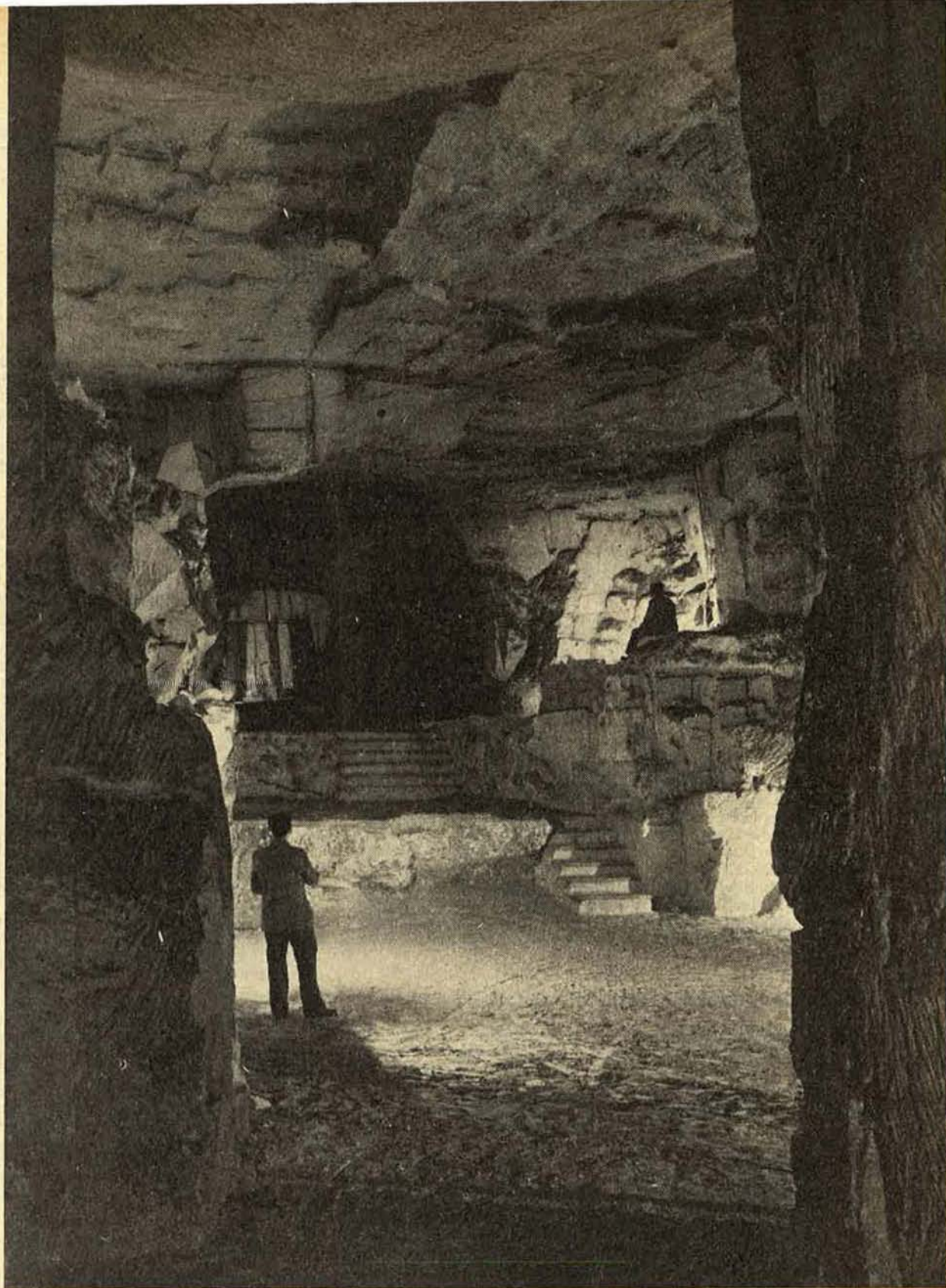
le officiële sluiting zal

elegenheid om allerlei

omgeving wensen door . Valkenburg herbergt ierentuin met elke dag en, kastelen, musea,

jn mooie torens, en de enemingsgeest met zijn

tuele inlichtingen over ationsstraat 15, aldaar. te bestaan: wacht dus

niet tot het laatste ogenblik met uw aanmelding, daar we u dan misschien zouden moeten teleurstellen.

Geef vooral duidelijk op of u per trein of groepsgewijze met een bus komt; (in het laatste geval maakt u de rondrit in uw eigen bus, waarvoor f 0,75 reductie op uw deelnemerskaart gegeven wordt).

Opgave voor 23 augustus aan de heer P. H. Ramakers, Keerweg 33 te Heerlen, giro-nummer 624899, met gelijktijdige betaling van f 6,50 per persoon. (f 5,75 voor wie met de eigen bus aan de rondrit deelnemen).

U bespaart ons veel werk door uw aanmelding per afdeling in te zenden. Om dezelfde reden zullen alle deelnemerskaarten gelijktijdig verzonden worden direct na sluiting der inschrijvingstermijn. U gelieve dus over eventuele niet-ontvangen kaarten niet vóór 27 augustus te reclameren.

Niet voor geleerden en volleerden

H. VAN GOOL

Raten - Cellen - Kunstraat - Gebruik van kunstraat

RAAT

Wanneer een imker aan een leek (d.w.z. iemand die helemaal niets van bijen weet in dit geval) een raam uit de kast laat zien, dan krijgt hij prompt de vraag te horen: „Is dat nu honing?”

Julie kent het antwoord: Nee, dat is een raat, de honing zit daarin of kan daarin zitten. Je ziet immers, dat zo'n raat uit een groot aantal vakjes bestaat die op het oog allemaal even groot zijn en precies de zeshoek-vorm hebben.

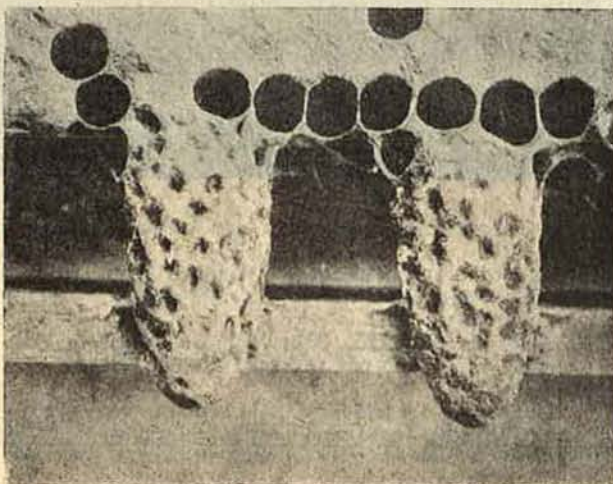
Raten zijn een noodzakelijk onderdeel van het volk. De kolonie leeft op, in en tussen de raten. Ja, tussen de raten, omdat onze bijen niet één, maar meer raten naast elkaar bouwen.

De vakjes, waarvan we zoëven spraken, noemen we cellen. In de cellen vindt de ontwikkeling van ei tot volwassen bij plaats. Het voer (stuifmeel en honing) voor de larven en de bijen wordt ook in de raat (cellen) bewaard. Bijen leven niet zoals b.v. wespen (die ook raten en cellen bouwen) van de ene dag in de andere. Alles wat ze aan stuifmeel en nectar over hebben wordt zorgvuldig opgeborgen voor slechtere tijden: voornamelijk de winter. Want bijen houden geen winterslaap, zoals hommels- en wespenkoninginnen. De hommels- en wespenstaten sterven in het najaar uit op enige koninginnen na, die ieder afzonderlijk een schuilplaats zoeken om al slapende te overwinteren. De bijenkolonie daarentegen blijft in zijn geheel over, niet slapend, maar in beperkte actie om de temperatuur van de tros op peil te houden. Bij een temperatuur van minder dan 13° C. verkleumen en sterven honingbijen. De bijen moeten dus heel de winter een vuurtje stoken. Dat vuurtje is de langzame verbranding (vertering) van suikers in elk der kleine bijenfjes.

VERSCHILLENDE SOORTEN CELLEN EN RAAT

De meeste cellen, die je op een normale raat ziet, zijn z.g. **werkstercellen**. Ze worden zo genoemd omdat de werksters (werkbijen) er in opgekweekt worden. Wat is nu werksterraat?

Zwermsellen

De werksterraat wordt ook gebruikt om stuifmeel en nectar op te bergen.

Naast de werkstercellen zien we vaak ook duidelijk grotere cellen, dat zijn de **darrecellen**. Ze worden zo genoemd omdat de mannetjesbijen (darrers) er in gekweekt worden. De darrerraat wordt ook gebruikt voor het opbergen van honing, maar praktisch nooit voor stuifmeel.

Zoals ik zei: de darrecel is groter dan de werkstercel, de termen **grofwerk** en **fijnwerk** houden daarmee verband.

Hechtcellen. Aan de kanten van een raam, waar de raat tegen de lat gebouwd is, zie je zeer onregelmatige cellen of gedeelten er van. Men noemt ze hechtcellen.

Overgangscellen. Om van fijnwerk tot grofwerk te komen maken de bijen enige onregelmatige cellen, onregelmatig wat de vorm en de afmetingen betreft.

Koninginncellen of moerdoppen. De celvormen die we tot nu toe noemden, worden altijd in serie gebouwd, nooit afzonderlijk. Bijen en wespen zijn **ratenbouwers**. De hommels daarentegen bouwt losse cellen.

In één geval echter kunnen de bijen alleenstaande cellen bouwen. Dit zijn de moerdoppen (eventueel speeldoppen).

Moerdoppen vallen iedereen direct op door hun grootte, bijzondere vorm en stand. Zoals je weet, hangen de raten in de kast loodrecht (verticaal) naar beneden. De cellen zelf staan horizontaal. Maar de opening van een koninginncel wijst nagenoeg loodrecht naar beneden.

Niet bij alle ratenbouwende insecten is de stand van de raten als bij de honingbij. De wespen b.v. hebben de cellen in verticale stand, de raten zelf staan horizontaal. De wespenraat heeft maar aan één kant cellen.

De moerdop wordt alleen gebouwd om een koningin te kweken; betrekkelijk kort daarna wordt ze weer door de bijen afgebroken.

Redcel. Dit is een nood-moerdop. Een bijenvolk kan net zo min zonder koningin als zonder raten leven. Raakt een volk de koningin kwijt, dan probeert het zo snel mogelijk een nieuwe koningin te kweken. Als er werksterbroed is, gaat dat eenvoudig. Een jonge larf (bijna 2 dagen oud) wordt bestemd om koningin te worden. De larven uit de omringende cellen worden verwijderd en de cel van de uitverkorene wordt ruimer gemaakt en krijgt zo goed mogelijk het model van een gewone koninginncel. Merkwaardig genoeg vallen deze redcellen lang niet altijd even goed uit. Soms zijn de redcellen nauwelijks te vinden. Vele imkers ondervinden dit elk jaar.

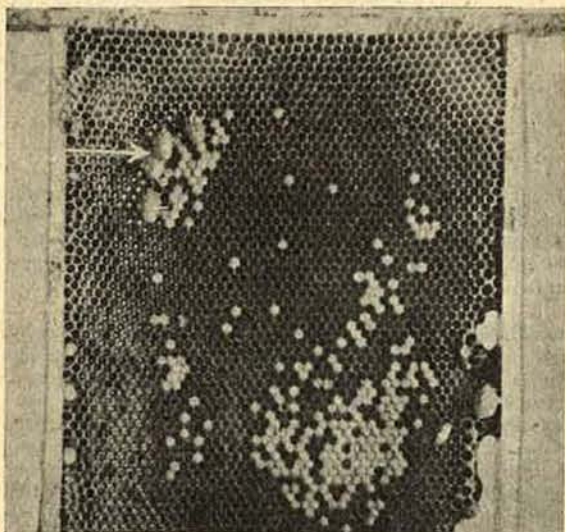
DE GRONDSTOF VOOR DE RAAT

Bij de bijen is dat was, evenals bij de hommels. Wespen echter maken een soort papier door hout of riet fijn af te schaven, te kauwen en met bepaalde stoffen te vermengen.

We zullen ons bepalen tot de honingbij.

De was is een afscheidingsprodukt (een soort vet) van klieren. Een werkbij heeft aan de buikzijde acht van deze wasklieren. In het bijenlichaam is de was vloeibaar. De vloeibare was komt, laat ik zeggen als een soort zweet, tussen de achterlijfsringen en stolt dan onmiddellijk in de vorm van kleine, dunne plaatjes. Van die plaatjes maken de bijen hun raat. De praktijkterm „waszweten” kun je nu wel begrijpen.

Het verwondert niemand dat een kip om eieren te leg-

Redcellen

gen voer moet hebben, een koe om melk te geven dito. We spreken zelfs van **krachtvoer**. Ook de was is een produkt dat veel voer kost. Er zijn schrijvers — misschien wel geleerden — die spreken van ongeveer 10 kg honing en stuifmeel tegen 1 kg was. Wanneer de bijen veel was moeten maken, dan gaat daar een groot deel van de honingopbrengst in zitten. Dat is niet de bedoeling. Gelukkig voor de imkers dat er uitvinders bestaan.

KUNSTRAAT

Zo'n woord met „kunst” er in doet ons aan namaak denken. B.v. kunsthoning, kunstgebit. Dit woord geeft dan eigenlijk ook niet goed weer wat wij bedoelen. Het Engelse woord — jaja, de jury was in Engeland! — „foundation”, dat zoveel betekent als fundament, grondvlak, doet het beter. Overigens voel ik geen behoefte een ander woord in te voeren.

Wat wij onder kunstraat verstaan is een wasplaat waarin aan weerskanten de celbodems gedrukt zijn door middel van een wals of pers. Wij zouden dus van een kunstmatige middenwand kunnen spreken. Men heeft wel getracht om voor deze middenwand andere grondstoffen te gebruiken dan was. De resultaten waren niet daverend. Er zijn ook aluminium raten in de handel. Ook daarvan heb ik niet veel goeds gezien.

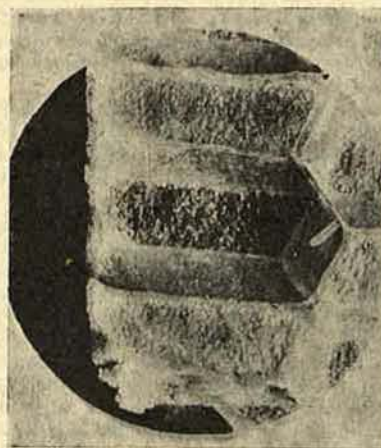
*Fijnwerk,
grofwerk en
overgangscellen*

VOORDELEN VAN KUNSTRAAT

1. Zoals gezegd minder verbruik van honing door de bijen.
2. Mooie gelijkmatige raten.
3. Minder grofwerk (darren), mits de kunstraat op de juiste wijze wordt gebruikt.

GEBRUIK VAN KUNSTRAAT

1. Hele vellen, tenzij men **raathoning** wil winnen. Raathoning eet men met raat en al, wat niet wil zeggen dat de was doorgeslikt hoeft te worden. De normale kunstraat is veel dikker dan de raat door de bijen gebouwd. Wij gebruiken voor raathoning ongeveer 1 cm **voorbouw**. Dat is dan een reepje kunstraat om de bijen de goede richting te geven voor het bouwen van de raat.
2. Kunstraat nooit geruime tijd tevoren inzetten. Een paar dagen na het inzetten moeten de ramen in het volk gehangen worden. De wasplaten gaan namelijk gemakkelijk krom trekken.
3. Nooit meer kunstraat geven dan de bijen in betrek-

*Het eitje
in de cel*

kelijk korte tijd kunnen uitbouwen. Anders trekt de raat krom of de bijen gaan er mee knoeien. Als er geen dracht is de bijen flink voeren.

Hoeveel een volk tegelijk kan hebben is moeilijk te zeggen. Dit is afhankelijk van de tijd van het jaar, de sterkte van het volk, de dracht, de aard van het volk. Lang niet elk volk bouwt even keurig en snel.

4. Geef nooit kunstraat aan een volk zonder leggende moer. Deze wordt verknoeid en niet uitgebouwd. Dat verknoeien bestaat hierin, dat er talloze speeldoppen aangeblazen (d.w.z. opgebouwd) worden.
 5. Geef bij voorkeur geen kunstraat aan een volk met zwermplannen. Het is dan nl. goed mogelijk dat een deel van de celbodems weggeknaagd wordt en dat er darrenraat op gebouwd wordt.
 6. Hang kunstraat niet achter de stuifmeelraten maar naast het broednest. Het uitbouwen vindt dan veel vlugger plaats. Raten waarin opvallend veel stuifmeel zit, noemen we stuifmeelraten. Vooral in het voorjaar, tijdens de fruitbloei (koolzaad), vallen ze sterk op. Ze sluiten het broednest af, vandaar dat veel imkers ze meer naar de buitenkant van de kast werken. De koningin gaat nl. niet graag over die volle stuifmeelraten heen om te leggen. Zij houdt het broednest zoveel mogelijk aaneengesloten. Kunstraat die achter de stuifmeelraat hangt, wordt dus niet vlug genoeg uitgebouwd.
- Een heel belangrijk punt is het inzetten van kunstraat. We gaan daar een volgende keer eens over praten.

De cliché's van de bij dit artikel geplaatste illustraties uit **BIJENHOUDEN MET SUCCES** door H. van Gool werden ons welwillend afgestaan door de uitgeefster W. E. J. Tjeenk Willink te Zwolle.

Terugblik

door H. G. Maagendans

(Vervolg)

Voordat de statuten opnieuw ter algemene vergadering in behandeling konden worden genomen, publiceerde het H.B. een antwoord op het rapport van de Commissie tot onderzoek naar de levensvatbaarheid van de afd. Handel. Het H.B. houdt de van alle zijden aangevallen directeur van deze afd. de hand boven het hoofd. Het H.B. kan niet unaniem verklaren, dat deze afd. geen levensvatbaarheid heeft, wat trouwens de meerderheid van de commissie ook niet aandurfde. Het H.B. is het er mee eens, dat zo spoedig mogelijk moet worden getracht een behoorlijk bedrijfskapitaal te vormen. Verder wees het H.B. op de invloed van de algemene malaise.

Van meer opgewekte aard was de mededeling, dat de veiligingsver. Kesteren f200 beschikbaar stelde voor imkers, die in Kesteren en omstreken hun bijen op het fruit plaatsten.

Ter algemene vergadering diende de afd. Noord- en Zuidholland, nadat de voor die tijd blijkbaar gebruikelijke schermutelingen over onderwerpen van ondergeschikt belang waren afgelopen, een motie in om de afd. Handel op te heffen. De voorzitter meende, dat dit zonder overleg met de afdelingen niet kon worden afgehandeld. Bovendien was het beter als het nieuwe H.B. deze zaak ter hand nam. Vervolgens kwamen de statuten in behandeling, die tenslotte, zij het met enige wijzigingen op ondergeschikte punten, met algemene stemmen werden aangenomen. Ingevolge deze nieuwe statuten werden de afdelingen ingedeeld in 9 groepen. Elke groep moest een H.B.-lid kiezen. Nadat het nieuwe H.B. was gekozen, trad de alg. voorz. af. Hij was echter in zijn groep als H.B.-lid gekozen en werd in de eerstvolgende H.B.-vergadering opnieuw tot voorzitter gekozen, waarbij hij als H.B.-lid in zijn groep werd opgevolgd door de heer Jousstra. Behalve alle onenigheid in de ver. was 1922 ook nog een bijzonder slecht honingjaar. Het 25-jarig bestaan der ver. ging dan ook vrijwel onopgemerkt voorbij. Alleen het oktobernummer van het maandblad kwam uit op beter papier, was met foto's verlucht en aan het jubileum gewijd.

Men mene overigens niet, dat na de reorganisatie en onder het nieuwe H.B. de rust in de vereniging was teruggekeerd. Er waren voor de alg. vergadering van 1923 al weer twee voorstellen, die van het tegendeel getuigden. Het eerste — niet bepaald een nieuw geluid — had weer ten doel, de afd. Handel op te heffen en daarvoor in de plaats te stellen een honing- en wascentrale; het tweede had de strekking om de secretaris der vereniging, tevens directeur van de afd. Handel, uit beide functies te ontslaan. Tussen de bedrijven door deed men toch ook nog wel iets aan de bijen. In Amerika was zaad van Hubamklaver besteld, waar-

van men grote verwachtingen koesterde en in het maartnummer van 1923 verscheen van de hand van de Rijksbijenteeltconsulent Minderhoud een uitgebreid verslag over koninginneteltproeven op Urk.

Te Amersfoort werd onder voorzitterschap van het H.B.-lid Jousstra een ring van afdelingen opgericht. De afd. Beilen vestigde de aandacht op de uitstekende resultaten van het vervoer van bijen per vrachtauto (wij kunnen ons haast niet voorstellen, dat dit eens een experiment is geweest), zulks mede in verband met de eindeloze klachten die er jaren waren geweest over het vervoer per spoor, niet alleen over de vrachtprijzen, maar ook over de te lange duur, gebrekkige aansluitingen, moeilijkheden bij het overladen enz. zowel bij de S.S. als bij de H.I.J.S.M. (ter verduidelijking voor onze jonge leden het volgende: het spoorwegverkeer in ons land was destijds in handen van 3 spoorwegmaatschappijen, waarvan de Staatsspoorwegen en de Hollandse IJzeren Spoorweg Maatschappij de belangrijkste waren). Sommige honingzemerijen hadden goed gewerkt, andere helemaal niet en van de federatie van zemerijen werd niets meer vernomen. Het ledental der vereniging was over 1921 met 2644 gedaald, ten dele ten gevolge van bedanken, maar grotendeels als gevolg van het feit, dat een groot aantal zuidelijke afdelingen zich afscheidde en een eigen organisatie stichtte, wat bij de toenmalige in de vereniging heersende toestanden nauwelijks verwondering hoeft te wekken. Tot de nieuw opgerichte afdelingen behoorde de afd. Leeuwarden e.o. (voorheen onderafd. van de prov. afd., welke werd onthouden), waarin ons erelid, de heer Tj. Stienstra, een bestuursfunctie waarnam.

De alg. vergadering van 1923 kwam voor het eerst bijeen onder leiding van het nieuwe H.B. en steunende op de nieuwe statuten. De directeur-generaal van de Landbouw gaf door zijn aanwezigheid blijk van belangstelling. De voorzitter wees er in zijn openingsrede op, dat thans alle streken van het land in het H.B. vertegenwoordigd zijn en dat een overwegend nieuw H.B. is gevormd. Hij bracht dank aan degenen, die de vereniging zover hadden gebracht (naar boven of naar beneden?), maar constateerde tevens, dat de meningen verdeeld waren en dat er veel strijd was geweest. Hij verzocht de vergadering de debatten en daarmede de vereniging hoog te houden, maar het was direct al mis. De afgevaardigde van Amsterdam wilde het voorstel tot opheffing van de afd. Handel in behandeling nemen. De voorzitter wenste niet af te wijken van de agenda. Een deel van de vergadering liet zijn ontevredenheid hierover duidelijk blijken. Amsterdam voelde zich verongelijkt. De afd. had in het jaarverslag niets van het werk van deze afd. gelezen (dat kon ook

niet, iedereen was veel te druk met ruzie maken). Men had in Amsterdam een bijenpark gesticht van 8.000 m² oppervlakte en waarschijnlijk enig in Europa en niemand had daar aandacht aan besteed.

Tijdens het debat over de afd. Handel traden felle sprekers op en werd het dispuut heftig. Men noemde het verslag misleidend. De afd. leed verliezen, die werden goedge maakt uit de „suikerpot”. Men viel ook de persoon van de directeur aan. Een nuchter denkende afgevaardigde betreurde het, dat deze kwestie zoveel tijd van de alg. vergadering kostte en stelde voor een „Commissie van Geschillen” te benoemen. De vergadering juichte dit voorstel toe en het H.B. zou het in overweging nemen.

Het debat werd vervolgens met dezelfde heftigheid voortgezet over het al of niet scheiden van de functie van secretaris-penningmeester en directeur van de afd. Handel. Een der H.B.-leden wilde othullingen doen over hetgeen in de H.B.-vergadering was besproken. De voorzitter stak hier een stokje voor. Het bedoelde H.B.-lid, zelf handelaar, moest daarop enige aanvallen pareren, waarbij hem werd verweten, dat hij als handelaar niet neutraal en zuiver tegenover deze kwestie kon staan. De redacteur, altijd zeer gematigd in zijn verslagen, zegt: Parlementair en verheffend waren deze incidenten geenszins. Tenslotte bleven deze functies voorlopig in één hand.

De directeur-generaal van de Landbouw ging inmiddels de vergadering verlaten. Hij was — zoals hij zeide — 6 jaar geleden ook op zo'n alg. vergadering geweest en het was er zeer rumoerig toegegaan. Daarom had hij maar eens 6 jaar gewacht. En nu... was de vergadering nog precies zo. Een vergadering, waarin de voorzitter moeilijkheden heeft te overwinnen met het H.B. en de vereniging zelf. Ik heb vandaag niet veel gehoord in het belang der bijenteelt. Laat men de belangen niet vergeten van de imkers, die een stuk brood moeten verdienen met de bijenteelt.

Daarna besloot de vergadering nog even het quotum op f1,— te handhaven. De vergoeding voor de afgevaardigden zou ook uit de suikerpot worden genomen. Het H.B., dat men toch waarachtig geen gebrek aan ijver of belangstelling kan aanwrijven, hield een maand later een buitengewone H.B.-vergadering, uitgeschreven op verzoek van 6 H.B.-leden, wat nu ook weer niet zo'n prettige methode is, aangezien dit min of meer als een aanslag op het beleid van de voorzitter kan worden beschouwd. In deze vergadering werd ook het honingvraagstuk nog eens uitvoerig besproken, waarbij het H.B. tot de volgende conclusies kwam:

1. Meer dan tot nu toe moeten onze ogen gericht zijn op de verkoop van honing en was.
2. Alle pogingen moeten worden aange-

wend om een groter afzetgebied te verkrijgen.

3. Noodzakelijk is, eenheid van verpakking, eenheid van produkt, eenheid van prijzen.
4. De verkoop van honing kan ten zeerste bevorderd worden door het houden van „Honingweken” op verschillende plaatsen, zoveel mogelijk gelijktijdig.
5. De honing, hetzij slinger-, lek- of pershoning, moet zuiver worden gewonnen en zoveel mogelijk op prijs worden gehouden, welke prijs niet te hoog mag zijn en voor goede pershoning niet hoger mag zijn dan voor goede jams.
6. De afdelingen, behorende tot een der 9 Groepen of tot een Ring, moeten zelf de verkoop ter hand nemen en er meer werk van maken om goede pershoning als tafelhoning voor huishoudelijk gebruik in de handel te brengen.
7. Er moet voeling worden gehouden met andere Groepen en Ringen.
8. Getracht moet worden in alle Groepen en Ringen te krijgen eenheid van verpakking.
9. Voor de afzet van honing moet hoofdzakelijk het oog worden gericht op de grote steden.
10. De hoofdleiding moet zoveel mogelijk uitgaan van een centraal punt, d.i. de afd. Handel.
11. Zoveel mogelijk moet doeltreffende reclame worden gemaakt voor het honinggebruik. Deze reclame moet zoveel mogelijk gemaakt worden door de afd. Handel, alswel door de Groepen en Ringen of/en in samenwerking van de afd. Handel met de Groepen en Ringen.
12. Meer dan tot nu toe moet worden bevorderd de verkoop van raathoning in doelmatige verpakking. Het H.B. heeft hier hoofdzakelijk op het oog de raathoning uit korven.
13. Om de verschillende wensen in vervulling te zien gaan is in de eerste plaats nodig, onderling vertrouwen en eendrachtige samenwerking.
14. Het publiek moet worden gewezen op het gebruik van inlandse honing.

In dezelfde vergadering wordt de op de alg. vergadering voorgestelde Commissie van Geschillen benoemd. Op de een maand later gehouden H.B.-vergadering wordt toch besloten de functies van secr.-penningmeester en van directeur van de afd. Handel te scheiden. Er zal een oproep worden geplaatst voor een tijdelijke secr.-penningmeester. Bij de volgende H.B.-vergadering komt men hier weer op terug en besluit, aan te stellen een secr.-penningmeester-propagandist en een directeur afd. Handel, beiden als volledige dagtaak en op gelijk salaris. Achteraf bleek, dat een lid zich omtrent het — in strijd met de statuten — op de alg. vergadering genomen besluit, deze functies voorlopig toch maar in één hand te laten, tot de Min. van Justitie had gewend met het verzoek, de vereniging de Koninklijke goedkeuring op de statuten te ontnemen, waarop de minister een onderzoek had gelast. In een volgende H.B.-vergadering kwam men weer tot een

Helaas...

Een hoger percentage klaver in het bestand zal de mineralenverhouding — en dus de **kwaliteit** van het grasland — verbeteren. Niet zonder betekenis in dit verband is de mening van een bekwaam graslanddeskundige als prof. 't Hart: met 10% klavers + de daarbij behorende kruiden in grasland zijn geen mankementen bij het vee te verwachten! Helaas, we hebben in onze meeste graslanden nog geen 5% klaver in het bestand.

Ir. E. G. J. BRUGGINK in het
Tijdschrift der Ned. Heidemij., april 1958

andere conclusie, nl. dat er drie ambtenaren behoorden te zijn, t.w. een secr.-penningmeester, een directeur van de afd. Handel en een propagandist. In de eerste H.B.-vergadering in 1924 keerde men echter weer tot het eerste voorstel terug en wordt meteen tot secr.-penningmeester-propagandist benoemd de heer J. A. Jousstra, in dienst tredende 1 mei 1924.

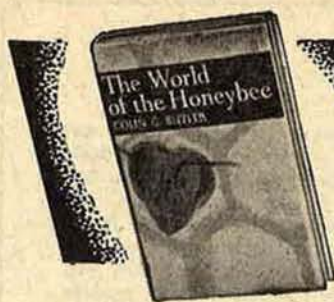
Om ook nog iets van de bijen te zeggen, de Rijksbijenteeltconsulent Minderhoud zal in samenwerking met het H.B.-lid Frankenhuis een rapport over koninginnteelt voorbereiden. 1923 was — alle gekker ten spijt — een bij uitstek goed honingjaar. Toch verloor de vereniging nog 874 leden, in hoofdzaak aan de Zuidelijke bonden. In mei 1924 bedroeg het ledental nog maar 5.600 (1921 nog 10.000). Het behoeft geen verwondering te wekken, dat voor de jaarvergadering van 1924 zowel van de directeur-generaal als van de inspecteur van de Landbouw bericht van verhindering was ingekomen. De voorzitter stelde voor, na 4.30 uur geen besluiten meer te nemen, daar de vergadering dan toch begint te verlopen. Enige afgevaardigden zijn het daarmede niet eens. Ze willen het varken nu eens wassen. We moeten met een schone lei beginnen. Na een uitgebreide schermuteling over de bevoegdheden van de afd. belast met het nazien van de boeken, die van verschillende bescheiden geen inzage hadden kunnen krijgen, komt het punt van de agenda — natuurlijk de afd. Handel — aan de orde. Een der H.B.-leden hield hierover een scherpe peroratie. Hij herinnerde aan de woorden van de directeur-generaal van de Landbouw bij zijn eerste bezoek aan de alg. vergadering gesproken „dat er geen waarheid, noch klaarheid in de vereniging is”. Hij besloot zijn betoog met te zeggen: „Wij staan slecht bij de regering aangeschreven. Het is ook geen wonder. De gelden van onze vereniging zijn foetsie.” (Nog al krasse beweringen en dat van een H.B.-lid. Bij een nader ingesteld onderzoek bleek het met de bezittingen van de vereniging nogal mee te vallen.) Andere afgevaardigden kwamen tegen deze krasse beweringen op en achtten het beter, dat spr. zelf foetsie ging. Er waren er echter ook die zeiden, dat we dergelijke afgevaardigden juist nodig hadden. Op deze wijze ging het debat op en neer. Er werd kritiek uitgeoefend op

de accountant. Het bleek, dat de goederenvoorraad niet gecontroleerd was. Men wenste de financiële verslagen in het maandblad. Tenslotte werd het verslag van de Handel toch goedgekeurd. Ook een motie van wantrouwen in het H.B. kreeg geen meerderheid. Iedereen voelde echter wel aan, dat het zo niet langer ging. Op voorstel van de voorzitter werd tenslotte aangenomen, dat een commissie van 5 leden zowel een onderzoek zal instellen naar een honing- en wascentrale, als de uitgifte van een *actueel maandblad* en het reorganiseren van de afd. Handel. De directeur van de Handel stelde voor, een adres aan de regering te richten, om een rijksmerk op honing te krijgen.

In het juninummer van 1924 treffen we een oproep aan de afdelingen aan, die eventueel bereid zijn aan de „Eerste Ned. Imkersdag” gastvrijheid te verlenen. Tevens stelt het H.B. een prijs van f 50 beschikbaar voor degene, die het beste onschadelijke middel aangeeft, waardoor kristallisatie van honing wordt voorkomen. Op 27 sept. 1924 werd de Imkersdag te Amsterdam gehouden. Deze werd bezocht door 108 deelnemers uit alle delen van het land en het was een uitgesproken succes. Ook de directeur-generaal van de Landbouw was aanwezig en leerde bij deze gelegenheid de vereniging van een andere en betere zijde kennen.

De directeur van de afd. Handel vroeg per 1 oktober 1924 eervol ontslag, hetgeen ook al weer aanleiding tot narigheid gaf, want hij richtte zelf een vereniging op, waar een geroyeerd lid en enige malcontente leden van onze vereniging hun toevlucht zochten. Bovendien trachtte hij met onfaire propagandamiddelen onze leden te bewegen, naar hem over te lopen. Bij het overnemen van de afd. Handel, dat voorlopig onder toezicht van het H.B. aan de heer v. d. Bend werd toevertrouwd, bleek, dat het beheer van de afgetreden directeur nu niet bepaald boven alle lof verheven was geweest, zodat men, wilde men de leden, die zo krachtig tegen de afd. Handel hadden gefulmineerd, recht laten wedervaren, moest vaststellen, dat hun bezwaren geenszins van goede gronden waren ontbloot.

(Wordt vervolgd)

De Wereld van de Honingbij

SLOT

Wanneer aan de andere kant de observatiekast voor waarnemingsdoeleinden alleen door donker rood licht, dat onzichtbaar is voor bijen, wordt verlicht, komen zulke fouten niet voor. Het blijkt dus, dat het daglicht is, dat op de raat valt, dat deze fouten veroorzaakt en dat wanneer daglicht op deze manier een kast kan binnen komen, de bijen gelijktijdig hun dansen gedeeltelijk door de zon zelf en gedeeltelijk door de zwaartekracht proberen te richten. Daardoor is de fout het kleinste op het middaguur, wanneer de zon recht boven staat en de zon en de zwaartekracht elkaar om zo te zeggen versterken, inplaats van elkaar tegen werken. Dit kan aangetoond worden door het laten vallen van een lichtstraal uit een elektrische zaklantaarn op een bij, die in het donker op een loodrecht vlak aan het dansen is. Wanneer dit gebeurt, zal de bij óf ophouden met dansen óf ze zal haar dans opnieuw richten, zodat ze een meer of minder constante hoek tussen haar rechte baan en de richting van de lichtstraal handhaaft. Von Frisch heeft aangetoond, dat het voor een bij, die op een horizontaal vlak danst, nodig is, de hemel te kunnen zien, om zich zelf nauwkeurig te oriënteren. Het uitzicht van de bij op de hemel behoeft slechts een opening te zijn van een paar vierkante inches, maar als dit kleine plekje langzaam verduisterd wordt, raakt ze in de war, wordt meer en meer onzeker in haar oriëntatie en tenslotte staakt ze het dansen helemaal. Bij zijn proefnemingen stak hij een buis van 16 inches lang en met een doorsnede van 6 inches vanaf de observatiekast door de wand van een verduisterde hut en door deze buis kon de dansende bij een stukje van de noordelijke hemel zien. De voerplaats lag een eind verder naar het westen en de bijen maakte de rechte banen van hun kwispeldansen onmiddellijk in deze richting. Toen reflecteerde von Frisch met een spiegel een beeld van de zuidelijke hemel door de buis, zodat dit stukje alles van de hemel was, dat de bijen konden zien: de bijen, die nog dansten, heroriënteerden hun dansen, zodat hun rechte banen nu naar het oosten in plaats van naar het westen wezen. Uit de resultaten van deze en andere gelijksoortige proefnemingen blijkt duidelijk, dat bijen, die de hemel

niet kunnen zien en alleen slechts naar een klein stukje van de blauwe hemel kunnen kijken, in staat zijn een verschijnsel waar te nemen, dat afhankelijk is van de stand van de zon en dat hen in staat stelt de plaats van de zon aan de hemel te bepalen. Wanneer hun uitzicht op de hemel verduisterd wordt door bewolking, kunnen ze dit niet langer nauwkeurig doen en hun dansen worden gedesorienteerd. Von Frisch heeft er op gewezen, dat dit verschijnsel afhankelijk is van de polarisatie van het licht, dat teruggekaatst wordt door de blauwe hemel. Daar het licht, dat op deze manier gereflecteerd wordt, voor een deel gepolariseerd licht is, d. w. z. dat de lichtgolven voor het grootste deel in één vlak inplaats van in alle richtingen tegelijk trillen en de hoeveelheid dusdanig gepolariseerd licht op een regelmatige manier in de verschillende delen van de hemel varieert, blijkt het, dat de honingbij daardoor de middelen bezit de stand van de zon te kennen. Om proefondervindelijke bewijzen te verkrijgen, dat ze dit kunnen, plaatste von Frisch een „polarisatiefilter” over de opening, waaronder de bijen kwispeldansen maakten op het horizontale vlak van een raat en draaide toen dit ontleedende filter en hij tekende de antwoorden van de bijen op. Hij vond, dat wanneer het polarisatiefilter zo geplaatst was, dat het polarisatievlak van het door een blauwe hemel gereflecteerde licht niet merkbaar veranderde, als het er doorheen viel, de oriëntatie van de dansen der bijen onveranderd bleef en nauwkeurig de richting aanwezen van de voedselbron. Wanneer het polarisatiefilter nu echter, laten we zeggen 10 gr. met de wijzers van de klok mee of daartegenin gedraaid wordt, dan heroriënteren de bijen hun dansen met hetzelfde aantal graden naar rechts of naar links. De bijen gingen inderdaad voort op deze manier hun dansen opnieuw te richten, toen het polarisatiefilter werd rondgedraaid, tot het een hoek van 55 gr. of meer was gewenteld, waarop hun dansen net zo gedesorienteerd werden als ze zouden zijn geworden, als al het licht plotseling werd weggenomen.

Meer bewijzen ter ondersteuning van deze hypothese werden verkregen door het verplaatsen van de kijkopening, zodat de bijen een stukje van de hemel ten westen van hun kast konden zien in plaats van een stukje naar het noorden. Toen dit

gedaan was, werd er gevonden, dat de bijen weer hun dansen heroriënteerden om in overeenstemming te komen met het verschil in trillingsvlak van het licht, gereflecteerd door deze beide hemelsrichtingen. Sinds deze opmerkelijke ontdekking werd gedaan, is er aangetoond, dat andere volkomen verschillende dieren, zoals de mieren en de strandvlo, ook gebruik maken van gepolariseerd licht van de hemel om zich te oriënteren, een vermogen, dat voor de mens moeilijk te begrijpen is, daar hij het niet bezit.

Dat de manieren, die we hebben besproken, niet de enige zijn, waarop de bijen zich kunnen oriënteren, wordt aangetoond door het feit, dat bijen door sommige nog onbekende middelen, toch hun dansen nauwkeurig kunnen richten, wanneer de lucht helemaal bedekt is door wolken of als het erg mistig is en ze noch de zon noch een stukje blauwe hemel kunnen zien als ze gaan halen. Er mag worden verondersteld, dat dit kan worden verklaard door het gevoel voor tijd bij de bijen, dat hen in staat stelt, zich te herinneren, welke stand de zon op verschillende tijden van de dag had. Von Frisch bewees, dat dit niet de juiste verklaring was, door op een dag, dat de hele lucht bedekt was met dichte wolken, een bijenvolk naar een plek te brengen, waar de bijen van tevoren nooit geweest waren en hij toonde daarna aan, dat hij hen kon dressereren, een schoteltje met voedsel te bezoeken en dat sommige bijen, die dat hadden gedaan, nauwkeurig georiënteerde dansen maakten als ze in hun kast terugkwamen. Zelfs onder zulke tamelijk onmogelijke omstandigheden hebben de bijen toch de een of andere manier om de stand van de zon te herkennen, een manier, die tot nu toe ontsnapt is aan ontdekking. Het is duidelijk, dat er nog vele problemen moeten worden opgelost en nieuwe ontdekkingen gedaan, voor we de „taal” der bijen verstaan.

Ongelukkigerwijs weten we zeer weinig over de evolutie van de wijze van mededeling, toegepast door de westerse honingbij. In de loop van enige noodzakelijke, zeer beperkte waarnemingen op Ceylon, heeft de schr. dikwijls werksters van een volk van florea geobserveerd, die een voedselbron hadden gevonden en opgewonden in alle richtingen over de raat renden. Hun gedrag wond

ongetwijfeld andere leden van hun volk op en liet hen het nest verlaten om voedsel te zoeken. Werksters van *A. indica* en *A. mellifera* gedragen zich soms op dezelfde manier als ze in de woning worden gevoerd. De schr. heeft ook werksters gezien van *A. dorsata*, die zich op dezelfde wijze gedroegen als die van *A. florea* als ze een rijke voedselbron vonden, maar of hun activiteiten al of niet opwinding van andere bijen ten gevolge had en hen aanspoorden het nest te verlaten om deze bron te bezoeken, was hij niet in staat vast te stellen. Werksters van *A. florea* en van *A. indica*, die een rijke voedselbron hadden gevonden, gedroegen zich soms ook op een andere manier, renden in alle richtingen op hun raten rond en waggelden met hun lichamen van de ene kant naar de andere onder het lopen. Is dit misschien een aanwijzing van de oorsprong van de gerichte kwispeldans? Werksters van *A. indica* maken ook rondedansen en georiënteerde kwispeldansen, die identiek schijnen te zijn met die welke *A. mellifera* maakt, maar voor zover de schr. in de zeer korte tijd, die hij had, in staat was, vast te stellen, dansten de werksters van *A. florea* en *A. dorsata* die niet-voortzetting van waarnemingen en proeven is nodig om deze punten met zekerheid vast te stellen. Maar de korte waarnemingen, die gedaan zijn, doen veronderstellen, dat de bestudering van het gedrag van deze andere soorten honingbijen misschien enig licht zal werpen op de wijze, waarop de „danstaal” van de westerse honingbij, *Apis mellifera* met haar onbewuste gebruikmaking van natuurlijke verschijnselen om nauwkeurige inlichtingen te verkrijgen, zich heeft ontwikkeld.

NASCHRIFT

Hoewel de mens heeft getoond reeds tenminste 4000 jaar een werkelijke belangstelling te hebben in de volken van honingbijen en een heleboel over hen heeft geleerd, is er nog een massa, dat we niet weten. Voorts is deze wetenschap waarschijnlijk van buitengewoon grote praktische waarde, zowel voor bijenhouders als voor fruit- en zaadtellers. We moeten op enige van de hiaten in onze kennis wijzen, al was het alleen maar om het duidelijk te maken, dat er nog een lange reeks interessante ontdekkingen te doen is over de natuurhistorie van de honingbij. Sommige gezichtspunten zijn zelfs nauwelijks onderzocht. Er is geen enkele reden, waarom de antwoorden op vele van deze problemen niet door hen verkregen zouden worden, voor wie de bestudering der bijen meer een vrije-tijdsbesteding is dan een beroep. Het zwermen is een van de interessantste en opmerkelijkste gedeelten van het gedrag, waartoe de samenleving van de honingbij in staat is. Tot nog toe weten we in al deze eeuwen, ondanks het feit, dat een

volledig begrip van de fundamentele aard van de zwermdrift waarschijnlijk een zeer grote waarde zou hebben voor de praktische bijenhouders, nog steeds niet, welke factor (of factoren) aansprakelijk zijn voor het ontstaan van de zwermdrift.

Wanneer we daarentegen een andere, zeer belangrijke kant van de organisatie van een volk bekijken — de verdeling van het werk onder de werksters — zien we, dat, hoewel we nu weten, dat het lang niet zo ingewikkeld of star is als het gedacht werd en dat het gemakkelijk aangepast kan worden aan de behoefte van het volk, we nog steeds niet zeker weten, hoe dat wordt bereikt. Er zijn vele gelijksoortige vraagstukken, waarop heden slechts aarzeland en onvolledige antwoorden kunnen worden gegeven.

Een aantal andere belangrijke problemen zijn eerst kort geleden voor een deel opgelost. Slechts twee of drie jaren geleden werd een proef-ondervindelijk bewijs geleverd, dat het voedsel, dat zo wijd en zijd onder de leden van een volk wordt verdeeld, een rol speelt in het vaststellen van de nestgeur. We weten nog steeds niet, welke rollen overgeerfde geur en nieuw opgenomen geur spelen in de synthese van de nestgeur. Zulke belangrijke problemen over het sociale gedrag als de samenhang van het volk, de bewaking van het nest, het onderscheiden van vriend en vijand en het herkennen van de voortdurende aanwezigheid van hun koningin door de werksters van een volk, zijn slechts zeer kort geleden onderworpen aan onderzoekingen en er is helemaal geen twijfel aan, dat er nog veel meer over te ontdekken valt.

Wanneer we ons tot 't voedsel wenden, hetzij van de larven of van de volwassen bijen, gelden dezelfde dingen. En er zijn vele andere fysiologische problemen, waarover we inderdaad weinig weten, zoals de functies van sommige klieren van de werkbij of de drie enkelvoudige ogen of ocelli boven op haar kop. Voor hen, die belangstelling hebben voor het gedrag der bijen in het veld zijn er vele onderzoekingen, die er op wachten om uitgevoerd te

worden en waarvan er enige zonder twijfel zeer belangrijk zijn als we bijen wensen te gebruiken voor de bestuiving.

Dan is er praktisch niets bekend over het gedrag der darren en maagdelijke koninginnen in het veld. We weten niet zeker of ze paren terwijl ze vliegen of terwijl ze op een blad of op de grond zitten, noch weten we, hoe ver darren en koninginnen van hun kast wegvliegen en hoever ze dat gewoonlijk doen als ze op zoek zijn naar een wederheeft. Dit is natuurlijk een punt van groot belang voor de koninginsetelers.

Een groot gedeelte is nu bekend van het gedrag bij het halen van werkbijen en over de manier, waarop ze hun weg in het veld vinden. De welbekende, geschiedenis makende ontdekkingen van Prof. van Frisch over de oriëntatie en over de danstaal van de honingbij, hebben de verbeeldingskracht van vele mensen in beroering gebracht en onderzoekers in talrijke landen hebben dit bestudeerd en bijgedragen tot onze kennis over dit onderwerp. Er zijn echter toch een aantal vragen, die we niet kunnen beantwoorden. Hoe kunnen de bijen door middel van kwispeldansen nauwkeurig de richting, waarin de voerplaats ligt, met verwijzing naar de stand van de zon, aangeven, als de lucht bedekt is met dikke wolken?

Er moeten gezichtspunten zijn over dit onderwerp, die nog op ontdekking wachten en waarvan we het bestaan nu zelfs nog niet vermoeden. Hoe meer we omtrent de honingbij te weten komen, hoe meer we ons realiseren, hoeveel er nog is om nog te weten te komen.

De jongste onderzoekingen hebben aangetoond, dat zeer veel van de blijkbaar zeer ingewikkelde gedeelten van het gedrag, uitgevoerd door gemeenschappen van honingbijen en door individuele bijen, in feite zijn terug te brengen tot zeer eenvoudige middelen. Indien de schr. er in is geslaagd, dit duidelijk te maken en zijn lezers belangstelling in te boezemen voor sommige problemen over het gedrag, zal hij zijn doel waarvoor hij dit boek schreef, hebben bereikt.

VERZOEK AAN ALLE NEDERLANDSE IMKERS

Aan het Laboratorium voor Vergelijkende Fysiologie te Utrecht worden onderzoekingen verricht over de invloed van de bijenkoningin op het gedrag en de ovariëntontwikkeling van werkbijen. Het aantal koninginnen dat nodig is voor de bestudering van dit probleem, is zeer groot. Daarom verzoeken we alle Nederlandse imkers het volgende: Gaarne zouden we van u koninginnen ontvangen, zowel dode als levende, onbevuchte als bevruchte. Beschadiging is geen bezwaar. Slechts over het al of niet bevrucht zijn, is een aanduiding uwerzijds gewenst. U kunt de koninginnen eenvoudig per post in een luciferdoosje verzenden. De door u gemaakte verzendkosten worden, evenals vorige jaren, door ons vergoed.

Laboratorium voor Vergelijkende Fysiologie,
Jan van Galenstraat 17, Utrecht

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan Bijenhuis te Wageningen. Alle vragen worden zo spoedig mogelijk per brief beantwoord en daarna in het Groentje gepubliceerd.

Vraag 30:

Bijen bevuilen de was

Mijn buurvrouwen zijn net zo kwaad op me, als de bijen voor een onweersbui. Vooral in het voorjaar, dit jaar buitengewoon erg, bevuilen de bijen met hun uitwerpselen de vensters aan de luwe kant en ook het buitenhangende wasgoed. Weet u een middel om wasgoed en ruiten daarvoor te vrijwaren? Ik denk aan een afschrikkend geurmiddel.

L. v. R. te R.

Antwoord: Het door u gesignaleerde euvel kan inderdaad, vooral in de stad, aanleiding tot moeilijkheden geven en mij zijn helaas geen middelen bekend om dat euvel te keren. Een afschrikwekkend geurmiddel zou niet helpen, omdat de bijen zich voor het merendeel al vliegende ontlasten. Gelukkig doet het zich in zo hinderlijke mate slechts voor bij een of twee reinigingsvluchten in het voorjaar. Het beste is eens met de mensen te praten, de naaste burens eventueel tijdig te waarschuwen en dan... met een vriendelijk woord en een met tact aangeboden potje honing kan men vaak goedmaken wat onze bijtjes verkorven hebben.

S.

Vraag 31:

Wat is koninginvoedsel en hoe kan ik het winnen? Wilt u een standaardwerk over bijenteelt opgeven met schrijver en uitgever?

G. J. B. te H.

Koninginnemelk. Bijenboek

1. Koninginnevoedsel is de melkachtige brij, welke zich rondom de larve in een koninginncel bevindt. Deze substantie wordt uitgelept als de dop nog open is. De larve wordt eerst verwijderd. Aangezien die voederbrij echter aan spoedig bederf onderhevig is, moet hij, mits niet aanstonds voor gebruik bestemd, kunstmatig worden geconserveerd.
2. Een standaardwerk als door u bedoeld is het „Handboek der moderne Bijenteelt” vrij bewerkt naar E. B. Wedmore door **Johan W. Schotman** (uitgever G. W. Breughel te 's-Graveland). Als zodanig kan ook worden aangemerkt „Het Bijenboek”, Practisch Handboek der Bijenteelt door Joh. A. Joustra (uitgever F. J. S. van der Peijl te Goes).

S.

Vraag 32:

Wat verstaat men onder het enten van honing Wij kunnen de fruihoning wegens zijn smaak en kleur niet zo goed kwijt en ik wilde deze honing enten met zomerhoning. Hoe is de mengverhouding van zomerhoning van vorig jaar en fruihoning?

J. W. te O.

Enten van honing

1. Onder enten van honing verstaat men het toevoegen van een ge-

ringe hoeveelheid van een bepaalde soort gekristalliseerde honing aan een grotere hoeveelheid van een andere soort honing, teneinde de wijze van granuleren (kristalliseren) van deze laatste te beïnvloeden. Wenst men b.v. dat de gewonnen honing met grove korrel zal gaan kristalliseren dan roert men er bij of onmiddellijk na het slingeren wat **grof** gekristalliseerde honing doorheen. Wenst men **fijn** gekristalliseerde honing, dan voegt men er wat **fijn** gekristalliseerde honing aan toe.

2. Als men zomerhoning met fruihoning **mengt** (dit is dus heel iets anders dan **enten**) zal men dit ongeveer half om half doen. Door **mengen** tracht men de **smaak** en (of) de **kleur** van de honing meer gewild maken.

S.

Uit de

Afdelingen

AFD. ZEIST KREEG BIJENSTAL IN PARK SCHOONOORD

Op 17 mei stelde de wethouder van Openbare Werken van Zeist, de heer J. L. W. Wessels-Boer de onderwijs-bijental in het park Schoonoord in gebruik en daarmee ging een door de afdeling lang gekoesterde wens in vervulling. De voorzitter der afdeling, de heer J. J. Dorresteyn sprak de heer Wessels-Boer en de andere belangstellenden toe, waaronder zich o.a. bevonden de heer R. v. d. Woude, leraar aan het lyceum Schoonoord, de heer Boom, hoofd van de plantsoendienst, de heer J. van Aarst en de algemeen secretaris. Na de gebruikelijke toespraken gaf de heer Van Aarst een algemeen oriënterende praktische les bij de nieuwe stal. Het zeer bijzondere gebouwtje dat we op de foto zien, past geheel op de rustieke plek waarop het is gebouwd en het is voorzien van 4 spaarkasten, een paar korven en een bisschopsmuts. Een woord van hulde aan allen die aan de totstandkoming meewerkten en.... voor navolging in andere afdelingen aanbevelen!

Links de heer Dorresteyn, rechts de heer Wessels-Boer bij de opening van de demonstratiestand van de afd. Zeist.

Op de laatste vergadering onzer afdeling hield het hoofdbestuur lid de heer B. Th. Kinkelaar een korte toespraak waarin hij onder meer opmerkte, dat door omstandigheden de uitreiking der medailles een jaar uitgesteld was, want verleden jaar was het al aan de orde gesteld. Het komt niet veel voor, dat mensen 50 jaar lid of meer dan 25 jaar bestuurslid zijn van een vereniging. Als eerste ontving de heer D. A. G. Verbrugh de onderscheiding. Hij is vanaf de oprichting bestuurslid. Daarna de heer D. J. van Ommeren, meer dan 25 jaar bestuurslid, vervolgens de leden J. W. H. de Wit en W. van Ommeren, die bijna 50 jaar lid zijn. De heren A. A. Hol en R. G. Hol konden door omstandigheden niet aanwezig zijn. Deze zullen de onderscheidingen door tussenkomst van de voorzitter ontvangen. Dr. Kalf uit Nijmegen hield daarna een lezing over bijenhouden in de oudheid. Het bijenhouden is een zeer oud bedrijf, want het is bekend dat 3000 jaar geleden in Egypte al bijen gehouden werden, wel niet in korven, maar in aarden potten, welke dan stuk geslagen werden om de honing er uit te nemen. Honing werd vroeger veel gebruikt als conserveermiddel. Niet zo heel lang geleden is in Egypte een pot honing gevonden van 3000 jaar oud welke nog goed was. In die honing vond men een kinderlijkje, hetgeen helemaal gaaf was gebleven. Vroeger was men op honing aangewezen als men iets zoets wilde eten, want suiker was er nog niet. Daardoor had een bijenvolk veel waarde; twee volken waren destijds net zoveel waard als een koe. Het stelen van een bijenvolk werd zeer zwaar gestraft. Dr. Kalf vertelde dit alles op een prettige en humoristische wijze en kreeg na afloop van zijn lezing veel applaus.

AFD. BEEMSTER

Op 13 mei hield de afdeling haar jaarvergadering. Het voorstel van het bestuur om enige contactmiddagen te houden, werd aanvaard. Dit worden praktische middagen bij de bijenstal van de leden. Door het spuiten van vruchtbomen tijdens bloei hadden enige leden veel dode bijen. In plaatselijke bladen en een vakbladje zal hiervan melding worden gemaakt om de fruitelers er van te doordringen hoe veel schade ze aan de imkers berokkenen.

C. ROOZEE, secr.

KRING TWENTHE

In de op zaterdag, 26 april 1958, te Zenderen gehouden kringvergadering kwam naar voren, dat een kring zeer weinig kan doen voor de afdelingen. Om meer activiteit te kunnen ontploffen, werd op deze vergadering een commissie benoemd die de koninginnetelt op grote schaal zou moeten voorbereiden, de gekweekte koninginnen zouden dan tegen een geringe vergoeding aan de afdelingen ter beschikking moeten worden gesteld. Om dit te bereiken zal de kring een gedeelte van de kosten voor haar rekening moeten nemen.

Bovenbedoelde commissie, bestaande uit de heren Oude Wolbers en B. Nijhuis uit Hengelo en W. Assink uit Enschede heeft nu een voorstel gedaan om de 6 bijenvolken en de bijenstal staande op het Wagelerpark en eigendom van de afd. Enschede, voor dit doel te gebruiken en deze volken reeds dit jaar om te dopen op zuiver karnicaras stam B. Nijhuis, en daarvan in het jaar 1959 verder te telen.

AFD. BLOEMENDAAL

Hiermede vervullen wij de treurige plicht u in kennis te stellen van het overlijden van ons bestuurslid en oud-penningmeester, de heer

JAN KROON

In hem verliest onze afdeling een trouw en toegewijd bestuurslid, dat jarenlang onze afdeling uitstekende diensten heeft bewezen. Wij zullen hem in dankbare herinnering blijven gedenken.

HET BESTUUR

De heer Schmidt op de Imkersdag te Emmen

Op 12 april ontviel ons een der mentors van onze afdeling en de bijenteelt

FRANS HEINRICH SCHMIDT

Hij was bijna 77 jaren oud, een knap imker, jarenlang lid van het afdelingsbestuur en penningmeester.

Het bijna voltallige afdelingsbestuur was op 16 april te Velsen aanwezig bij de crematie van het stoffelijk overschot van deze wijze en eminente mens, die voor velen van ons méér was dan alleen collega-imker. Het toeval wilde dat op deze dag in ons gebouw een samenkomst van de leden onzer afdeling plaatsvond om een lezing over Laos van Ir. Wirtz bij te wonen.

Wij twijfelden aan het doorgaan van deze lezing, doch wisten na overleg met zijn dochter dat hij dit uitsel nooit zou hebben goed gevonden.

De goed bezochte vergadering werd door voorzitter Coerman geopend met ongeveer de volgende woorden:

„Dames en heren, Alvorens het woord te geven aan de heer Wirtz, die ik hartelijk welkom heet evenals u, rust op mij de taak eerst uw aandacht voor iets minder prettigs te vragen.

Vanmiddag bracht het afdelingsbestuur zijn laatste groet aan Schmidt en wij hebben er over gedacht in verband met zijn overlijden deze lezing uit te stellen.

Dit zou evenwel tegen zijn lijn ingegaan zijn. Een enkel woord is echter wel op zijn plaats.

In onze herinnering blijft niet een Frans Heinrich Schmidt, maar onze Smidje, die niet alleen een nauwgezet penningmeester, een actief verenigingslid, een prima bijenhouder, maar bovenal een behulpzaam mens was. Hij was geen goedmoedige sukkel, die alles maar voor zoete koek innam, integendeel! Hij had zelfs iets van een Overijsselse boer met zijn „Nee hoor!“. Wij verliezen in hem een stuk van onze oude kern, ons aller vriend Schmidt.

Mag ik u dan verzoeken, door even op te staan, hem een ogenblik te herdenken“.

Namens het afdelingsbestuur van Bussum en omstreken,

C. E. JANSEN

HOOGST EN DRACHT

PATERSWOLDE, 18 mei 1958 — De uitwintering is deze keer ongelijk geweest en varieert van zeer slecht (alles dood) tot heel goed (geen verliezen, veel volk en nog volop voer). De tijd en de toestand waarop de volken van de heide terug kwamen spelen hier de grootste rol.

De voorjaarsdracht is hier — als overal elders — laat. Verleden voorjaar gingen we op 19 april naar het koolzaad, dit jaar op 19 mei. Een voordeeltje is dat de bloei van de paardebloem, die andere jaren meestal samenvalt met die van het koolzaad, er nu grotendeels aan vooraf is gegaan. Maar het aantal goede vlieg-dagen is te gering.

We lopen hier wel wat vast met het maken van de vegers, dat zou de eerste dagen op het koolzaad al moeten gebeuren, doch de ontwikkeling der volken laat dat in de meeste gevallen nog niet toe.

A. S. PLANTING

EGMOND BINNEN, 17 mei 1958 — In de afgelopen, betrekkelijk zachte, winter waren de perioden, waarin de bijen zich in het geheel niet lieten zien, slechts kort. De broedaanzet zal hier wel zeer vroeg begonnen zijn, want in februari zagen we dagelijks, zelfs bij temperaturen van $\pm 6^\circ$ Celsius, waterhalende bijen.

Achter in februari bloeide de crocus en werd op enkele zonnige dagen reeds stuifmeel gehaald. In maart werd een streep gehaald door onze vroege voorjaarsverwachtingen. De crocuscelden onder de sneeuw, bloemkopies er boven uit, flinke vorst, enz. Toch viel begin april de ontwikkeling der volken niet tegen. In april ontwikkelden de bijenvolken zich uitstekend. In de bloembollenstreek was achter in april in verschillende volken slingerbare honing aanwezig, gehaald op druifjes, scilla's en hyacinthen. Ook in minder met drachtplanten gezegende gebieden hadden de volken echter eind april—begin mei 7 à 8 ramen broed. Het koolzaad in de verschillende drachtgebieden in Noord-holland bloeide ongeveer 10 mei. Daar ook deze drachtplant ± 3 weken later is dan normale jaren, hebben de bijenvolken veel van de achterstand, veroorzaakt door de koude maand maart kunnen inhalen en verwachten we bij goed weer wel een snelverlopende bloei, maar een goede opbrengst aan koolzaadhoning.

A. H. VAN DEN BERG

TWENTHE, 17 mei 1958 — We hebben in 1957 ingewinterd met sterke volken. Omdat daar met het voeren door velen niet op gerekend was, zijn er hier en daar wel wat volken gesneuveld. Vele imkers hebben al flink honing in de honingkamers, van het fruit, dat de laatste jaren, vaak door het koude weer, niet zoveel heeft opgeleverd als dit voorjaar. Klaver, sprokkel en bramen staan heel gunstig.

Imkers, zoek de drachtplaatsen op die vaak dicht bij huis zijn, men kan ze dan geregeld bezoeken en controleren. Misschien een paar pond honing minder, maar meer vreugde dan het zien van de massagraven. Ga niet naar de polders waar alles door de mens vergiftigd wordt.

NIJHUIS

EPE, 20 mei 1958 — Door het lang aanhoudende winterweer was de ontwikkeling van de volken laat en waren er hier en daar volken dood, die in februari nog hadden gevlogen. In 't laatst van april ging het beter en in mei kregen we goed voorjaarsweer met dracht op paardebloem en de broedaanzet ging zeer snel. Op 17 mei gingen 92 volken van onze afd. naar de Flevopolder. Een deel van de leden heeft de volken verenigd, de anderen niet. We kunnen dan later zien wat de beste opbrengst over het gehele jaar geeft. Als het koolzaad uitgebloeid is ligt het in de bedoeling naar de moerasandijvie te gaan.

De thuisgebleven volken deden het de laatste dagen heel goed op appel en paardebloem en de broedaanzet is buitengewoon goed.

JAC. PRUIJM

EIJSDEN, 19 mei — Op 10 februari goed vliegweer en werden de volken nagekeken. Alle volken waren goed door de winter gekomen, er was praktisch geen broed aanwezig en opvallend was dat er nog weinig suiker was verbruikt.

Het gaf voldoening om het gesloten broed te zien op de ramen die op 10 februari nog vol zaten met verzegeld voedsel. Imkers die hun bijen niet genoeg suiker gaven om de winter door te komen zullen niet veel broed hebben, zelfs vernam ik dat enige volken in het vroege voorjaar gestorven waren door voedselgebrek en late bloei.

Op 3 mei werden reeds enige volken moerlos gemaakt, deze bevatten reeds belege moercellen.

Bij het wegbreken der doppen op 17 mei bleek dat er volken waren die een honingoverschot hadden van ± 5 kg, versterkte kasten wel 12 kg.

De laatste fruitbomen zijn thans in bloei zodat na een week de voorjaarsogst hier eindigt en zo het geen beter weer wordt zal deze oogst lager in opbrengst liggen dan die van 1957.

G. BIESMAN

NIJMEGEN, 20 mei 1958 — De uitwintering van onze volken had dit jaar een ongewoon verloop. Reeds op 11 februari toen bij een temperatuur van 13 graden mijn buurman een tiental kasten inspecteerde, bleek dat alle reeds eitjes hadden. Daarna kwam een vorstperiode welke de broedaanzet stopte en toen omstreeks half maart enige dagen goed weer volgde, bleek bij een nieuw onderzoek dat de toestand vrijwel overeenkwam met die van 11 februari. Wederom hadden alle kasten enige eitjes doch geen larven of gesloten broed. Toen daarna opnieuw een langdurig koufront optrad was de conditie der volken op half april slechts matig tot zeer matig.

Op 27 april vertrok de ene helft van onze afdeling naar de boomgaarden in de Betuwe en op 10 mei de andere helft naar de koolzaadpolder nabij Kampen. Ook verhuisde een 80-tal volken uit de omgeving naar het koolzaad in de Biesbos. De Betuwe deed het zeer goed, mede ook door de bloei van bijzonder veel paardebloemen. Omtrent de resultaten van het koolzaad zijn thans nog onvoldoende gegevens voorhanden, maar de verwachtingen zijn hoog.

A. SMITS

SOEST, 18 mei 1958 — Gisteren, 17 mei, 40 volken van verschillende imkers naar de Flevopolder gebracht, waar het koolzaad in bloei staat. Een schitterend gezicht zo grote lap bloeiend koolzaad van goed 600 ha vanaf de dijk te zien. Wij waren niet de eerste imkers aldaar. Reeds een week geleden waren er al vele volken geplaatst, vertelde de heer Wietsma. Gisteren waren er al enige imkers die vroeg geplaatst hadden ter plaatse geweest en hadden geconstateerd dat er reeds goed was gehaald. 't Geeft je moed voor de toekomstige 14 dagen, dat het koolzaad nog zal bloeien. Wij moesten op aanvulling van de heer Wietsma onze volken op 50 meter uit de weg van de kavel plaatsen. Hebben toen in groepen van 3 of 4 de kasten in V-vorm geplaatst om vervliegen te voorkomen. In zo'n vlakke polder, waar het erg wonderig is, komt vervliegen sterk voor en mag men de factor plaatsen niet uit het oog verliezen. De heer Wietsma vertelde ons dat er één vereniging een lange rij had gemaakt bij de plaatsing en dat de kasten op de oostzijde rondom in de vlgbijen

zaten en dus de meest westelijk geplaatste kaal vlogen (gelukkig die costelijke imkers) bedoel dit niet politiek.

Met de bijen en dracht in de Betuwe ging het naar wens. Verschillende volken hadden de honingkamer reeds bezet en er begon op de bovenlat hiervan reeds een wit randje te komen. Darrencellen waren reeds belegd en sommige verzegeld.

G. H. GRIJZE

DEN HAAG, duinrand ten zuiden van de Scheveningse haven, 21 mei 1958 — In de afgelopen winter was het weer gunstig voor de bijen. Er was weinig vorst. Wel is er veel sneeuw gevallen, doch zo lang er sneeuw lag was er vrijwel geen zon, waardoor de bijen rustig binnen bleven. Er was weinig voedsel gebruikt. Op 17 januari, bij zacht weer, bewolkt maar droog, vlogen enige bijen uit. Evenzo op 27 januari, toen de tevooren gevallen sneeuw juist was weggedoofd. Op 28 januari, toen er wat zon was, waren enige volken flink „los“; de temperatuur steeg tot 50 graden F. in de schaduw. Op 3 februari vlogen weer wat bijen uit. Op 10 februari, bij een temperatuur van 57 graden F. in de schaduw, hielden de bijen grote schoonmaak; het eerste stuifmeel van de sneuwlklokjes en de scilla's kwam binnen. Door de volgende vorst- en sneeuwperiode schijnt de broedaanzet weer geheel tot staan te zijn gekomen. Eerst op 26 maart was er weer een flinke vlucht bij mooi zacht weer; de volken bleken nog maar weinig broed te hebben, nl. één, twee of ten hoogste drie ramen. Eén overigens zeer sterk volk had nog geen enkel broedje. Op 27, 28 en 29 maart was er behoorlijke vlucht. De moeren waren toen opnieuw druk aan de leg gegaan. Daarna was het wederom overwegend koud met af en toe een uurtje, waarin matig gevlogen werd op eis en wilg en wat poolheide in de stadstuinjes. De sneuwlklokjes en de crocussen waren toen uitgebloeid. Op 8 april vond ik de eerste paardebloem. In de laatste week van april hadden de volken gemiddeld 4 à 5 ramen broed, ook het volk, waarin op 27 maart nog geen eitje te vinden was. De laatste week van april en de eerste week van mei gaven behoorlijk vliegweer en de ontwikkeling ging met reuzesprongen vooruit. Op 3 mei gingen de bijen naar het koolzaad, waar de eerste bloempjes open gingen. De hiervoor in aanmerking komende volken werden door toevoeging van broed op de vereiste sterkte gebracht. Het toevoegen van broedramen en de zich daarop bevindende bijen ging zonder een zweem van vijandigheid. De meimaand is echter tot dusverre maar zeer matig geweest en veel honing zal er nog niet zijn gewonnen. Toch was er op 20 mei op het koolzaad behoorlijk dracht en ook vandaag, 21 mei, zal het wel vrij goed gaan.

Hieraan de kust wordt thans flink gewonnen op esdoorn, fruitbomen en paardebloem. De volken bouwen lustig en er wordt ook al wat in de honingkamer opgeborgen. De 10e mei ontdekte ik de eerste darren. Moge het nu maar eens een dag of tien achter elkaar gunstig weer blijven, dan is de achterstand spoedig ingehaald.

SLOT

BIJENMARKTEN

EMMEN — Op de bijenmarkt van 25 april waren aangevoerd 7 volken, waarvan 4 in kasten en 3 stuks in korven. De volken waren van goede kwaliteit, vooral de kasten van de heer Aarssen te Nw Amsterdam waren bijzonder mooi en goed. Er werd echter niets verkocht, de vraagprijs was misschien te hoog. Het publiek kan zich nog niet goed aanpassen aan de veranderde omstandigheden, ook in de bijenteelt, dat een bijenvolk zijn waarde heeft en heel wat meer moet kosten dan in de tijd van 30 of 40 jaar terug.

De belangstelling voor deze bijenmarkt was dit jaar wel bijzonder groot. De stand met imkersartikelen werd druk bezocht.

ZENDEREN, 19 april — Aanvoer 9 kasten, verkocht 6 stuks, opbrengst f 20,— tot f 30,—. Twee zesramers, opbrengst f 15,—. Korven aanvoer 43 stuks, verkocht 29 stuks voor f 15,— tot f 25,—. Daar het 's morgens regende was het bezoek niet zo groot als vorig jaar, het waren meest kopers. De prijzen van de korven waren hoog en de goede volken waren spoedig verkocht, maar de minder goede waren voor het geld te duur en hiervoor waren geen kopers te vinden.

BEILEN, 28 april — Aanvoer 3 kasten en 35 korven. Verkocht 15 korven voor f 15,— tot f 25,—. Vele imkers, hoofdzakelijk uit Beilen, gaven blijk van hun belangstelling. De handel was traag.

PURMEREND, 9 april — Aanvoer 6 kasten, verkocht voor f 15,— tot f 25,— en 3 korven, verkocht voor f 15,—. Naar onze mening had een flinkere aanvoer van korven of zesraamskastjes nog wel kopers gevonden. Voor grote kasten was minder belangstelling, voor imkersartikelen vrij veel. Ook werd veel oude raat en wasafval ingeleverd.

DORDRECHT, 18 april — Aangevoerd werden 69 volken, t.w. 22 kasten, 37 zesramers en 10 korven. De prijzen waren: voor kasten f 35,— tot f 40,—; voor zesramers f 18,— tot f 27,— en korven f 20,— tot f 25,—. De weersomstandigheden waren slecht, veel regen en vrij koud. Toch was er veel belangstelling van het publiek en werden er wederom betere prijzen gemaakt dan in 1957. Evenals vorige jaren hielden de heren Bayens en De Groot populaire voordrachten over het leven der bijen voor het publiek en voor de leerlingen van een groot aantal scholen onder leiding van het onderwijzend personeel. De wedstrijd in het tellen van het aantal cellen van een honingraat had een groot succes (573 oplossingen).

Het Bijenhuis uit Wageningen was aanwezig met een uitgebreide sortering imkersartikelen; vele imkers uit Dordrecht en wijde omgeving deden hier hun inkopen. Ook nu weer werden prijzen toegelikt voor: verstkomen aanvoerder, grootste aanvoer, beste volk in kasten en beste volk in korven. Niettegenstaande het slechte weer is de markt goed geslaagd. In 1959 zal de markt voor de 20e maal worden gehouden met nog grotere aanvoer, als elk afdelingslid een volkje voor die markt opzet.

SPEURBIJTJES

Wie is genegen voor ons KONINGINNEN TE KWEKEN (dood en onbevruucht geen bezwaar). Vergoeding f 0,25 per koningin met dop. Aantal onbepaald. C. COSSEE, Burg. Midde-laerlaan 18, Breda.

TE KOOP wegens onverwachte verhuizing: 3 bijenkasten met opzet, hoog 50 cm à f 10,—; 1 zwermkiep f 5,—; 20 broedkammeraampjes Simplexmaat à f 0,20; 40 honingkammeraampjes, Simplexmaat à f 0,20 en nog diverse artikelen. Nieuw of in zeer goede staat verkerend. By G.SCHAS-FOORT, Cartesiusweg 133, Utrecht.

TE KOOP: gebr. Simplex- en Tukerkasten, zesraamskastjes met ramen f 4,50; bijenvolken in zesraamskastjes en simplexkasten, korfvolken en zwermen. Adres van ouds bekend. H. BRULLEMAN, Zandpad, Breukelen, tel. 0 3462-303.

TE KOOP GEVRAAGD: bijenzwermen. Br. met prijsopgave en gewicht onder letter R van dit blad.

TE KOOP: 3 zwaar bevolkte W.B.C. en 4 albertainkasten. Gevraagd: ruwe en zuivere bijenwas. Honing- en Waszemerij, annex Chemische en Kaarsen Industrie „ARKADIA“, Lochem. Tel. 0 6730-1827.

BOD GEVRAAGD op kwantum fruitthoning. R. v. d. Hurk, Hoog Geldrop 56, Geldrop.

TE KOOP: sterke bijenvolken in korven en kasten. P. C. de Ruiters, Hoofdweg 1384, Nieuw-Vennep.

TE KOOP: 5 Simplexkasten, geheel compleet, met prima volken, staan bij koolzaad te Nw-Scheemda, f 35,— p. kast. TUIZE, Oosterstraat 16 a, Stadskanaal.

Wij leveren alles op het gebied der bijenteelt tegen de laagst mogelijke prijzen als :

simplex kasten, korven, kunstraat, gereedschappen voor zwermbehoeftigheden, bus-sen flacons voor de honing, honingslingers, hiervan prospectus gratis verkrijgbaar.

Zie ook onze grotere advertentie in het april en mei-nummer van het Maandblad.

Onze meer uitgebreide prijslijst wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden.

Bijenstand H. T. van Dam & Zn.

JUBBEGA (Fr.) - TELEFOON 05165-382